

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Nabývání státního občanství České republiky udělením
a pozbývání státního občanství České republiky**

Zpracoval: Ruslan Hloviak

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Ruslan HLOVYAK**
Osobní číslo: **R15M0097P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Nabývání státního občanství České republiky udělením a pozbývání státního občanství České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

1. Pojem státní občanství
2. Způsoby nabytí státního občanství
3. Udělení státního občanství
4. Správní řízení o udělení státního občanství
5. Pozbývání státního občanství

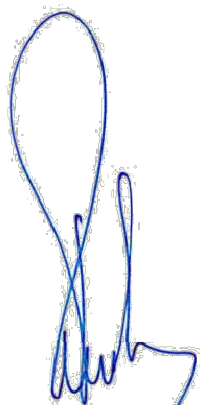
Rozsah diplomové práce: **50**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

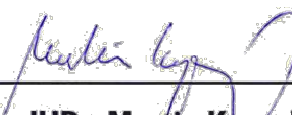
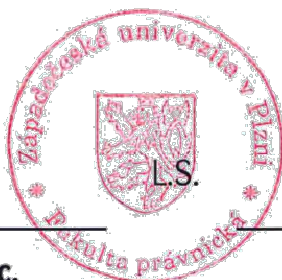
- EMMERT, František. Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.
- EMMERT, František. Dvojí občanství v českém právu. Vyd. 2. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7.
- HŘEBEJK, Jiří. Vývoj institutu státního občanství na území dnešní České republiky a recentní stav. V Praze: Univerzita Karlova, 2017. Práce posluchačů Právnické fakulty UK.
- HENDRYCH, Dušan a kol., Správní právo: obecná část. 9. vydání 2016. Praha: C.H. Beck, 2016. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-624-1.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Václav Henych**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **21. února 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 29. 3. 2020

.....

Ruslan Hloviak

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Václavu Henychovi, za odbornou pomoc při psaní této práce. Dále bych chtěl poděkovat své přítelkyni za morální podporu při psaní této práce a v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod	8
1. Pojem státní občanství	9
1.1. Prameny	9
1.2. Definice	10
1.3. Práva a povinnosti	11
1.3.1. Základní lidská práva a svobody	12
1.3.2. Politická práva	13
1.3.3. Práva národnostních a etnických menšin.....	14
1.3.4. Hospodářská, sociální a kulturní práva.....	14
1.3.5. Povinnosti	15
2. Způsoby nabytí státního občanství	16
2.1. Nabytí státního občanství narozením	16
2.2. Nabytí státního občanství určením otcovství.....	17
2.3. Nabytí státního občanství osvojením.....	18
2.4. Nabytí státního občanství nalezením na území České republiky	19
2.5. Nabytí státního občanství prohlášením.....	20
2.6. Nabytí státního občanství v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče	21
3. Udělení státního občanství.....	22
3.1. Diskreční pravomoc.....	22
3.2. Podmínky udělení státního občanství	23
3.2.1. Integrace do české společnosti	24
3.2.2. Absence bezpečnostní hrozby žadatele pro Českou republiku.....	25
3.2.3. Trvalý pobyt na území České republiky a určitá délka pobytu	27
3.2.4. Trestněprávní bezúhonnost.....	29
3.2.5. Znalost českého jazyka a českých reálií	30
3.2.6. Plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů.....	32
3.2.7. Povinnost prokázat příjmy a zdroje svých příjmů	33
3.2.8. Nezatěžování sociálního systému	34
3.3. Prominutí nesplnění některých podmínek k udělení státního občanství ...	35
3.3.1. Prominutí podmínky délky trvalého a faktického pobytu	36
3.3.2. Prominutí podmínky prokázání znalosti českého jazyka a českých reálií. 37	
3.3.3. Prominutí podmínky plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů	38
3.3.4. Prominutí podmínky nezatěžování sociálního systému.....	38
3.4. Udělení státního občanství z důvodu významného přínosu pro Českou republiku.....	39
3.5. Zvláštní úprava udělení státního občanství	41
3.5.1. Udělení státního občanství dítěti na základě souhlasného určení otcovství	41
3.5.2. Udělení státního občanství dítěti, jehož rodič má povolený pobyt nad 90 dnů	42
3.5.3. Udělení státního občanství nalezcenci staršímu 3 let.....	43
4. Správní řízení o udělení státního občanství.....	44
4.1. Zahájení řízení	45
4.2. Podání žádosti.....	45
4.3. Náležitosti žádosti.....	47
4.3.1. Obecné náležitosti žádosti	48
4.3.2. Speciální náležitosti žádosti.....	49
4.3.3. Přílohy k žádosti	50

4.3.4.	Další podklady pro rozhodnutí o žádosti.....	55
4.3.5.	Prominutí nepředložení některých dokladů.....	56
4.4.	Lhůta pro vydání rozhodnutí	58
4.5.	Rozhodnutí o žádosti	59
4.5.1.	Vyhovění žádosti	59
4.5.2.	Zamítnutí žádosti	61
4.5.3.	Zastavení řízení.....	62
4.6.	Opravné prostředky	63
4.6.1.	Rozklad.....	64
4.6.2.	Obnova řízení	64
4.6.3.	Přezkumné řízení	66
4.6.4.	Správní soudnictví	67
4.7.	Náklady řízení.....	68
4.8.	Přestupky	70
5.	Pozbývání státního občanství	72
5.1.	Řízení o pozbytí státního občanství.....	73
	Závěr	76
	Resumé	78
	Použitá literatura.....	79

Úvod

Státní občanství České republiky je institutem, který bere každý občan jako samozřejmost. Státní občanství poskytuje občanovi různá práva a povinnosti a občan má jakousi právní jistotu, že mu tyto práva nebudou odejmuty. Tyto práva a povinnosti již však nemají osoby, které občany České republiky nejsou, tedy cizinci. Český právní řád však poskytuje cizincům možnost české státní občanství nabýt, a to zejména prostřednictvím řízení o udělení státního občanství. Sám autor této diplomové práce je cizincem, který také usiluje o nabytí českého státního občanství udělením. Téma této diplomové práce tedy autorovi není cizí, proto se autor rozhodl využít své zkušenosti a znalosti ohledně dané problematiky k vytvoření této diplomové práce.

Téma nabývání státního občanství České republiky udělením je tak aktuálním tématem zejména u cizinců, kteří mají na území České republiky trvalý pobyt a chtějí by svá práva posílit nabytím občanství České republiky. Zároveň, pokud již osoba občanství České republiky má, pak je i důležité odpovědět na otázku, jakým způsobem se dá občanství České republiky pozbýt.

Cílem této diplomové práce je seznámit čtenáře s pojmem státního občanství, jeho obsahem a způsoby jejího nabývání a pozbývání. Hlavním cílem je pak seznámit čtenáře s nabýváním státního občanství udělením. V tomto ohledu chce autor této diplomové práce poskytnout potenciálním žadatelům o udělení státního občanství jakýsi návod, jak postupovat v řízení o udělení státního občanství České republiky, a upozornit je na možné problémy a postupy, se kterými by se mohli tyto žadatelé v daném řízení setkat.

K dosažení cíle této diplomové práce se autor rozhodl využít hlavně prameny, které jsou aktuální v současnosti a které jsou použitelné v České republice. Z toho důvodu bude autor v této diplomové práci vycházet zejména z platných a účinných právních předpisů a nebude příliš porovnávat současnou úpravu státního občanství s minulostí nebo s úpravou, která je platná v cizině. K vyřešení některých právních otázek pak autor bude využívat zejména vlastní zkušenosti s udělením státního občanství, odbornou literaturu a soudní judikaturu.

1. Pojem státní občanství

1.1. Prameny

Nejdůležitější a zároveň právně nejsilnější českou právní úpravou státního občanství je Ústava¹, ve které se nachází stručné ustanovení upravující státní občanství České republiky. Konkrétněji se jedná o článek 12, který stanovuje ve svém prvním odstavci pravidlo, že způsob nabývání a pozbývání občanství České republiky může stanovit jen zákon. Ve svém druhém odstavci tento článek zakládá jedno z nejdůležitějších práv občana, a to právo na nezbavení státního občanství proti vůli daného občana. Se státním občanstvím úzce souvisí i článek 10 Ústavy, který zakládá přednost používání vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas. Tento článek otevírá pro úpravu státního občanství další celou řadu pramenů na mezinárodní úrovni, které mají pro práva a povinnosti občanů veliký význam.

Základem mezinárodní úpravy státního občanství je podle odborníků Haagská úmluva o některých otázkách střetu zákonů o státním občanství z roku 1930 a Všeobecná deklarace lidských práv přijatá usnesením Valného shromáždění Organizace spojených národů dne 10. 12. 1948.² Tyto dva dokumenty sice nikdy nevyšly v platnost, ale jsou uznávány jako jakési shrnutí obyčejového práva a jejich základní zásady jsou dokonce promítnuty i do článku 12 Ústavy. Již podrobněji se státním občanstvím zabývá Evropská úmluva o státním občanství³, ke které Česká republika přistoupila 1. 5. 2004. Tato úmluva upravuje prakticky všechny problematické oblasti související s tématem. Mezi nimi jsou zejména všeobecné zásady, pozbývání a udělování státního občanství, několikeré státní občanství a nástupnictví státu ve věcech státního občanství.⁴ Dalšími prameny na mezinárodní úrovni jsou např. Úmluva o státním občanství vdáných žen⁵, Úmluva o omezení případů bezdomovectví⁶, Úmluva o právním

¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“).

² KÖRBL, Hugo. § 1 []. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 1.

³ Úmluva č. 76/2004 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o státním občanství, EVROPSKÁ ÚMLUVA O STÁTNÍM OBČANSTVÍ.

⁴ MOLEK, Pavel, ŠIMÍČEK, Vojtěch. Udělování státního občanství – Na cestě od minulosti státu k soudně přezkoumatelnému správnímu uvážení. Právník. 2005, č. 2, s. 137 - 156

⁵ Vyhláška č. 72/1962 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o státním občanství vdáných žen.

⁶ Úmluva č. 43/2002 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví.

postavení osob bez státní příslušnosti⁷ a Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace⁸.

V České republice 1. ledna 2014 vstoupil v platnost zákon o státním občanství České republiky⁹. Tento dodnes platný předpis pokrývá právní institut státního občanství téměř celistvě. Zákon se skládá z celkem 84 paragrafů, které se dělí do pěti částí, z nichž je první část členěna do sedmi hlav. *„Zákon nepokrývá pouze problematiku nabývání a pozbývání občanství, ale upravuje rovněž všechna uvažovaná správní řízení a další administrativní úkony a činnosti související se státním občanstvím.“*¹⁰ K tomuto zákonu byly také vydány dva prováděcí předpisy o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky¹¹ a o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky.¹²

Do konce roku 2013 se problematikou nabývání a pozbývání státního občanství České republiky zabýval zákon o nabývání a pozbývání státního občanství¹³. Tento zákon je však zrušený již více než 6 let. Je tedy otázkou, jak moc by se dal považovat za pramen k dané problematice.

Další významnou částí pramenů k dané problematice jsou základní zásady správního práva a speciální zásady vztahující se ke státnímu občanství. Dále problematiku poměrně rozsáhle řeší soudní judikatura a odborná literatura. Na konkrétnější prameny daných typů pak autor diplomové práce odkazuje přímo v textu.

1.2. Definice

V současné právní úpravě České republiky zákonná definice státního občanství chybí. Nejde však o chybu zákonodárců. Je to z toho důvodu, že státní

⁷ Úmluva č. 108/2004 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

⁸ Vyhláška č. 95/1974 Sb., ministra zahraničních věcí o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace.

⁹ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a změně některých zákonů (dále jen „zákon o státním občanství“).

¹⁰ EMMERT, František. Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti. Vydání první. Praha: Leges, 2016. s. 169.

¹¹ Vyhláška č. 433/2013 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky.

¹² Vyhláška č. 191/2014 Sb., o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky.

¹³ Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nabývání a pozbývání státního občanství“).

občanství je chápáno spíše materiálně a je závislé na momentální politice, historickém vývoji a stabilitě daného státu.¹⁴

J. Černý a M. Valášek ve své odborné publikaci definují České občanství jako „*osobní právní poměr určité fyzické osoby k určitému státu bez ohledu k podobnému faktickému poměru založenému pobytem nebo bydlištěm v daném státu.*“¹⁵ Nejspíše se však inspirovali ze slovníku veřejného práva československého, který občanství definoval obdobně.¹⁶ Z této definice lze vymezit jeden ze základních znaků, kterým je podmínka, že se musí jednat o osobní právní poměr mezi konkrétní fyzickou osobou a příslušným státem. Je to dáno tím, že státní občanství zaručuje svým držitelům spousty práv a povinností, kterými může disponovat jen fyzická osoba (viz níže). Dalším znakem dle J. Černého a M. Valáška je trvalost. Ta se projevuje zejména v setrvávání existence práv a povinností mezi občanem a příslušným státem ve vnitrostátním území a i mimo něj (tj. i v cizině).¹⁷ Podobné znaky se objevují i v nálezu Ústavního soudu, který se také pokusil pojem státní občanství definovat: „*Z obecného hlediska lze státní občanství definovat jako časově trvalý, místně neomezený právní vztah fyzické osoby a státu, který je proti vůli fyzické osoby zpravidla nezrušitelný, na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti.*“¹⁸ Právě nezrušitelnost práv souvisících s občanstvím je něco, co je pro status občana velmi významným. Je to poskytnutí jakési záruky (právní jistoty), že držitel občanství nemůže o svůj status občana přijít, aniž by sám projevil k tomu takovou vůli.

1.3. Práva a povinnosti

Účinky státního občanství se projevují vznikem vzájemných práv a povinností mezi občanem a státem. Tyto práva a povinnosti jsou právě tím důvodem, proč status občana České republiky v právním řádu existuje a proč je status občana zcela odlišný od statusu cizince. Tento rozdíl v právech uznává i

¹⁴ KÖRBL, Hugo. § 1 [J]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. s. 1.

¹⁵ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR. Praha: Linde, 1996. s. 15.

¹⁶ HÁCHA, Emil. Slovník veřejného práva československého. Svazek II. Reprint původního vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. vii, 1202. ISBN 80-902752-6-5. s. 976.

¹⁷ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR. Praha: Linde, 1996. s. 15.

¹⁸ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 9/94 ze dne 13. 9. 1994.

samotná Listina základních práv a svobod¹⁹, která v článku 42 odstavci 2 stanovuje pravidlo, podle kterého můžou cizinci požívat lidská práva a svobody zaručená Listinou s výjimkou práv, která jsou přiznána výslovně jen občanům. Níže se autor pokusí udělat výčet některých práv a povinností, které cizinec získá nabytím státního občanství.

1.3.1. Základní lidská práva a svobody

V článku 11 odst. 2 dává Listina státu pravomoc stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů. Tohoto ustanovení stát využil v zákoně o mimosoudních rehabilitacích²⁰, ve kterém stanovil občana jako osobu oprávněnou ve věcech restitucí. Dříve tento zákon stanovoval i podmínku trvalého pobytu, ta však byla Ústavním soudem zrušena jako protiústavní, protože článek 11 odst. 2 Listiny zmocňuje zákonodárce u omezení vlastnictví stanovit podmínku občanství, nikoli však podmínku trvalého pobytu.²¹ Podmínka občanství v zákoně o mimosoudních rehabilitacích vyvolávala v minulosti právní pře hlavně z důvodu, že je v rozporu s principem rovnosti všech subjektů ohledně nabývání a ochrany vlastnického práva. Ústavní soud však svým nálezením²² stanovil, že dané ustanovení je v souladu s článkem 11 odst. 2 a tudíž nemůže porušovat lidská práva.²³

Jedno z nejdůležitějších a nejvýznamnějších práv pro občana je právo na svobodný vstup do České republiky a zákaz nucení občana k opuštění své vlasti. Toto právo garantuje Listina ve svém článku 14 odst. 4. Ačkoli se zdá, že je toto právo absolutní, můžeme nalézt v našem právním řádu výjimku. Touto výjimkou je zavedení evropského zatýkácího rozkazu²⁴, který dává členským státům (tedy i České republice) povinnost zatknout a předat dotčenou osobu (tedy i občana České republiky) do dožadujícího členského státu.²⁵ Problematikou rozporu

¹⁹ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina“).

²⁰ Viz § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“).

²¹ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 3/94 ze dne 12. 7. 1994.

²² Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 33/96 ze dne 4. 6. 1997.

²³ KULOGLIJA PODIVÍNOVÁ, Martina. K otázce státního občanství restituentů. Právní rozhledy. 2013, č. 13-14, s. 474-476.

²⁴ Rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/584/JHA ze dne 13. 6. 2002, o evropském zatýkáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

²⁵ MOLEK, Pavel. Čl.14 (Svoboda pohybu a pobytu). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-7-18]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

evropského zatýkacího rozkazu se zabýval Ústavní soud²⁶, který použil při rozhodování eurokonformní výklad a shledal, že se „nucením k opuštění vlasti“ nemyslí vydání občana. Vydání občana na základě evropského zatýkacího rozkazu a mezinárodních smluv tedy není v rozporu s článkem 14 odst. 4 Listiny.

1.3.2. Politická práva

Z článku 20 odst. 2 Listiny vyplývá základní politické právo občana zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich. Toto právo je úzce propojeno s čl. 21 Listiny, díky kterému má občan aktivní i pasivní volební právo. Smlouva o fungování Evropské unie²⁷ však obsahuje v článku 20 drobné rozšíření tohoto volebního práva. Podle něj občané Evropské unie (cizinci) mají právo volit a být voleni ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách, pokud mají na území České republiky (či na území obce) trvalé bydliště. Je zde však drobný rozpor s provedením článku 20 odst. 2 a článku 21 Listiny. Ve volbách do Evropského parlamentu totiž může podat kandidátní listinu pouze politická strana. Občan Evropské unie (který má trvalý pobyt v České republice), tedy sice má právo být volen do parlamentu Evropské unie, nemůže však podat kandidátní listinu, protože se nemůže sdružovat v politické straně. „*Nemá proto logiku, aby právní řád na straně jedné určité skupině cizinců umožňoval volit a být volen v těchto volbách; na straně druhé jim však znemožňuje toto právo plně realizovat, když nepřipouští jejich členství v základní platformě, která se na volbách podílí - v politické straně.*“²⁸ K této problematice se relativně nedávno vyjadřoval i Nejvyšší správní soud, který ve svém rozhodnutí²⁹ uvedl, že problematika regulace politických stran je ryze národní záležitostí a musí se tedy vycházet čistě z národního práva. Unijní právo občanům Evropské unie právo na sdružování v politických stranách nezakládá, rozhodnutí státu umožnit vykonávat toto právo pouze občanům je tedy v souladu s ústavním pořádkem.

Dalším politickým právem, které má jen občan České republiky, je právo na odpor dle článku 23 Listiny. Odpor v tomto případě musí vždy směřovat proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních

²⁶ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006.

²⁷ Smlouva o fungování Evropské unie. úř. věst. C 326, 26. 10. 2012, s. 47—390.

²⁸ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Čl.20 (Sdružovací právo). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-7-18]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 As 84/2017-27 ze dne 10. 1. 2018.

svobod, pokud je ochrana veřejnou mocí znemožněná. Vykonávat takové právo lze i formou přiměřeného násilí a většinou zde dochází i k porušování jiných předpisů (které ale v tomto případě nebudou trestné). Konkrétněji se může jednat o demonstrace, stávky, neplacení daní nebo nespolupráce s veřejnou mocí. Vzhledem k tomu, že právo na odpor je dáno hlavně pro ochranu práv, kterými disponují výhradně občané, dává i smysl, že ho mohou využívat jen občané.³⁰

1.3.3. Práva národnostních a etnických menšin

Dle článku 25 Listiny se občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyce a sdružovat se v národnostních sdruženích. Právo přijímat informace v jejich mateřském jazyce je dále rozšířeno o právo na vzdělání v jejich jazyce a o právo užívat jejich mateřský jazyk v úředním styku. Podrobnosti a podmínky k těmto právům dále stanovuje zákon.³¹

1.3.4. Hospodářská, sociální a kulturní práva

Listina zaručuje právo na svobodný výběr povolání každému. V článku 26 odst. 4 však dává státu pravomoc stanovit odchylnou úpravu pro cizince. Ne každé povolání je tedy pro cizince dostupné. V rámci celého právního řádu můžeme nalézt hned několik druhů povolání, kterou může vykonávat výhradně jen občan České republiky. Tato povolání jsou zpravidla spojena s veřejnou mocí, u které již ze samotného smyslu demokracie vyplývá, že by se na ní měli podílet hlavně občané. Mezi tato povolání patří práce ve služebním poměru s tím, že některé druhy služebního poměru lze vykonávat i občanem Evropské unie³², dále je to např. povolání soudce, exekutora a také notáře. U notáře však pravděpodobně dojde k rozšíření dané podmínky občanství České republiky i na občany Evropské unie z důvodu, že Soudní dvůr Evropské unie v roce 2018 vydal

³⁰ KYSELA, Jan. Čl.23 (Právo na odpor). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-7-18]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³¹ Např. zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³² Viz § 25 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

rozsudek³³, ve kterém uzavřel, že je tato podmínka v rozporu se Smlouvou o fungování Evropské unie.

Občané dále mají právo na hmotné zabezpečení ve stáří, při nezpůsobilosti při práci a také mají právo na bezplatnou zdravotní péči.³⁴

V článku 33 Listiny se zaručuje občanům právo na bezplatné vzdělání v základních, středních a také částečně i na vysokých školách. Již na první pohled se toto ustanovení jeví značně problematickým. Cizinci, kteří na území České republiky legálně pobývají dobu delší než 90 dnů, mají totiž dle českých právních předpisů povinnost školní docházky.³⁵ Vedlo by to tedy dle názoru autora k absurdnímu závěru, že cizinci musí platit za možnost plnit své povinnosti. Soudy již naštěstí tento teoretický problém vyřešily. „*Při výkladu čl. 2 Dodatkového protokolu k Úmluvě ESLP konstatoval, že smluvní strana nemůže bez naléhavých důvodů veřejného zájmu omezovat přístup ke vzdělání (kupříkladu zpoplatněním) jenom pro své občany. Právo na vzdělání se, stejně jako ostatní práva zaručená Úmluvou, vztahují dle čl. 1 Úmluvy na každého v jurisdikci smluvní strany, tedy i na cizince, kteří však na území daného státu legálně pobývají*“³⁶

1.3.5. Povinnosti

Jak je již uvedeno výše, občan nemá navíc jenom práva, ale také i povinnosti. Asi nejvýznamnější takovou povinností je branná povinnost. Tato povinnost vzniká občanovi dosažením 18 let, případně vzniká osobě starší 18 let dnem nabytí občanství.³⁷ Obsahem této povinnosti je především povinnost podrobit se odvodnímu řízení a vykonávat vojenskou činnou službu v zájmu obrany České republiky. Mezi další povinnost lze také řadit vznik trestní odpovědnosti i mimo Českou republiku ve smyslu zásady personality.³⁸

³³ Rozsudek Soudního dvora EU sp. zn. C-575/16 ze dne 15. 3. 2018.

³⁴ Viz čl. 26 odst. 3, čl. 30 odst. 1, čl. 31 Listiny.

³⁵ Viz § 36 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ BOBEK, Michal. Čl.33 (Právo na vzdělání). In: WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. Listina základních práv a svobod: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-7-19]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³⁷ Viz § 2 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Viz § 6 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

2. Způsoby nabytí státního občanství

Zákon o státním občanství upravuje celkem sedm způsobů nabývání občanství České republiky. Mezi těchto sedm způsobů tento zákon v § 3 řadí nabytí občanství narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením, prohlášením a v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče. Tento výčet však není taxativním. „*V závislosti na způsobu nahlížení na jednotlivé způsoby nabývání českého občanství lze tak dojít k tomu, že způsobů, jak nabytí české občanství je aktuálně čtrnáct či i více, pokud by se způsoby nabytí českého občanství jako narození či určení otcovství dále rozlišovaly podle jednotlivých podmínek. Rozhodně však není způsobů pouze sedm uvedených v § 3 Zákona a tento paragraf tak nelze považovat za ustanovení obsahující taxativní výčet způsobů nabytí českého občanství.*“³⁹

2.1. Nabytí státního občanství narozením

Nejčastějším způsobem nabytí státního občanství je již z logiky věci nabytí narozením. Česká republika zakládá nabytí státního občanství narozením na dvou různých zásadách.⁴⁰

První je zásada *ius sanguinis*, právo krve. Tato zásada spočívá v tom, že dítě nabyde státní občanství narozením s podmínkou, že alespoň jeden z jeho rodičů je také občanem daného státu.⁴¹ Zákon o státním občanství zahrnuje zásadu *ius sanguinis* v ustanovení § 4.

Druhou zásadou je *ius soli*, právo půdy. V souvislosti s touto zásadou dítě nabyde státní občanství narozením z důvodu, že se narodilo na území daného státu.⁴² V České republice je tato zásada částečně promítnuta do ustanovení § 5 zákona o státním občanství, podle kterého dítě nabyde státní občanství narozením, (i) pokud se narodí na území České republiky; (ii) pokud by se jinak stalo osobou bez státního občanství; a (iii) pokud jsou oba rodiče dítěte bezdomovci a alespoň

³⁹ KÖRBL, Hugo. § 3 [I]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 40.

⁴⁰ KÖRBL, Hugo. § 5 [I]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 52.

⁴¹ HŘEBEJK, Jiří. *Ius sanguinis*. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

⁴² HŘEBEJK, Jiří. *Ius soli*. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

jeden z nich má na území České republiky ke dni narození dítěte povolen pobyt na dobu delší než 90 dnů. Tyto podmínky se musí naplnit kumulativně.

2.2. Nabytí státního občanství určením otcovství

Problematiku určení otcovství upravuje občanský zákoník⁴³ v § 776 až § 784. Dle § 776 občanského zákoníku se má za to, že je otcem dítěte manžel matky, případně pokud matka již není vdaná, tak se má za to, že je otcem dítěte bývalý manžel matky, narodí-li se dítě do třístého dne od zániku manželství. Na základě § 777 však manžel matky může učinit prohlášení, že dítě, které se narodilo v období mezi zahájením řízení o rozvodu a třístým dnem po rozvodu, že dítě není jeho. Pokud zároveň jiný muž učiní prohlášení, že dítě je jeho, a matka se k oběma takto učiněným prohlášením připojí, má se za to, že otcem dítěte je tento muž a nikoliv manžel, resp. bývalý manžel, matky. Dle § 778 se má za to, že pokud se narodí dítě, které je počato umělým oplodněním, ženě neprovdané, je otcem dítěte muž, který dal souhlas k umělému oplodnění. Pokud nelze určit otcovství na základě § 776, 777 nebo 778, pak lze dle § 779 určit otcovství na základě souhlasného prohlášení matky a muže, který tvrdí, že je otcem dítěte. Není-li možné určit otcovství ani na základě takového souhlasného prohlášení, pak se může dle § 783 matka, dítě nebo muž, který tvrdí, že je otcem dítěte, domáhat určení otcovství na základě rozhodnutí soudu.

Pokud matka dítěte není občankou České republiky a otec dítěte je určen na základě jedné z těchto výše uvedených domněnek ještě v době před narozením dítěte, resp. v okamžiku narození dítěte, a zároveň je otec občanem České republiky, dítě nabyde občanství narozením.

Pokud však matka dítěte není občankou České republiky a otec dítěte je určen až v době po narození dítěte, tj. že je určen prohlášením nebo rozhodnutím soudu, a zároveň je otec občanem České republiky, dítě nabyde občanství okamžikem takového prohlášení nebo rozhodnutí soudu.

Nabytí občanství určením otcovství na základě rozhodnutí soudu dle § 783 občanského zákoníku upravuje § 6 zákona o státním občanství, který stanoví

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

okamžik nabytí státního občanství u dítěte dnem nabytí právní moci rozhodnutí příslušného soudu o určení otcovství českého občana k dítěti.

U nabytí občanství určením otcovství na základě prohlášení však zákon o státním občanství v § 7 stanoví dva rozdílné režimy, které se liší na základě příslušnosti matky. Pokud matka není státní občankou České republiky, avšak (i) je občankou jiného členského státu Evropské unie, Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo (ii) má trvalý pobyt na území České republiky nebo (iii) je bezdomovkyní, její dítě nabývá státní občanství České republiky dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana České republiky. Pokud však matka nespĺňuje jedno z výše uvedených kritérií, pak musí zároveň s prohlášením také prokázat otcovství matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících⁴⁴.

2.3. Nabytí státního občanství osvojením

Osvojení upravuje občanský zákoník v § 794 až § 854. Dle § 794 občanského zákoníku se osvojením rozumí přijetí cizí osoby za vlastní. Tím se má na mysli, že mezi osvojitelem a osvojencem vznikne příbuzenský vztah, který zakládá obdobný stav, jako kdyby byl osvojenec biologickým dítětem osvojitele.⁴⁵ Zákon o státním občanství rozlišuje v § 8 a § 9 nabytí státního občanství na základě (i) rozhodnutí českého soudu o osvojení dítěte a (ii) rozhodnutí soudu cizího státu o osvojení dítěte. U obou těchto variant je společnou podmínkou pro nabytí státního občanství skutečnost, že alespoň jeden z osvojitelů je státním občanem České republiky. Rozdílem mezi těmito variantami je stanovení okamžiku, kdy k nabytí státního občanství ex lege dojde. U rozhodnutí o osvojení vydaného soudem České republiky bude okamžikem nabytí státního občanství den nabytí právní moci daného rozhodnutí. Zatímco u rozhodnutí o osvojení vydaného soudem cizího státu dojde k nabytí státního občanství až okamžikem

⁴⁴ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ SEDLÁK, Petr. § 794 [Definice osvojení]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 600.

nabytí právní moci rozhodnutí o uznání osvojení, pokud bylo osvojení v České republice podle zákona o mezinárodním právu soukromém⁴⁶ uznáno.

U osvojení je důležité dále neopomenout, že i přes to, že občanský zákoník ve svém § 846 dovoluje osvojit i zletilého, zákon o státním občanství umožňuje nabytí státního občanství osvojením pouze dítěte, kterým se dle § 2 zákona o státním občanství rozumí fyzická osoba mladší 18 let, pokud nenabyla plné svéprávnosti.

Dle § 840 občanského zákoníku může soud z důležitých důvodů osvojení zrušit. Toto zrušení však dle názoru autora nebude mít žádný vliv na již nabyté státní občanství, neboť právní řád České republiky zná pouze jediný způsob pozbytí občanství, a to na základě prohlášení dané osoby.⁴⁷ S tímto názorem se dále ztotožňují i další autoři.⁴⁸

2.4. Nabytí státního občanství nalezením na území České republiky

Pokud je dítě, které je mladší 3 let a jehož totožnost se nepodaří zjistit, nalezeno na území České republiky, pak dle § 10 zákona o státním občanství nabývá státní občanství České republiky dnem takového nalezení, pokud do 6 měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo, že nabylo státní občanství jiného státu. Pokud však nelze s jistotou určit konkrétní den nalezení dítěte, pak o dni nabytí státního občanství rozhoduje Ministerstvo vnitra, a to na návrh nebo z moci úřední. *“Koncepce nabytí státního občanství nalezením je postavena na vyvratitelné právní domněnce, podle které se osoba nalezená na území určitého státu považuje za státního občana tohoto státu, nezjistí-li se jeho jiné státní občanství, a to například dle totožnosti jeho rodičů u dětí nalezených na území států vyznačujících zásadu ius sanguinis.”*⁴⁹

Pokud je osoba nalezená v České republice starší 3 let, pak již dle dikce § 10 zákona o státním občanství nemůže nabyt státní občanství ex lege, zákon o

⁴⁶ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“).

⁴⁷ Viz kapitola 5. této diplomové práce.

⁴⁸ KÖRBL, Hugo. § 9 [Dnem nabytí právní moci rozhodnutí o uznání osvojení]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 67.

⁴⁹ KÖRBL, Hugo. § 10 [Nabývání nalezením]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 69.

státním občanství však myslí i na tuto situaci a dává takové osobě ve svém § 30 speciální úpravu pro možnost takové osobě státní občanství udělit. Dle názoru autora se však jedná o nabytí státního občanství udělením, a tedy takovou situaci nemůžeme systematicky řadit do této kapitoly.

2.5. Nabytí státního občanství prohlášením

Dalším způsobem nabytí státního občanství je jeho obnova či nabytí prohlášením. Prohlášení upravuje zákon o státním občanství ve svých paragrafech 31 až 37. K přijetí prohlášení je příslušný krajský úřad podle posledního místa trvalého pobytu na území České republiky osoby, která prohlášení činí, popřípadě lze prohlášení podat u Úřadu městské části Prahy 1, pokud daná nikdy trvalý pobyt na území České republiky neměla, nebo také učinit prohlášení u zastupitelského úřadu, který jej následně doručí příslušnému správnímu orgánu do 30 dní od učinění daného prohlášení. K přijetí prohlášení dítěte, které bylo svěřeno do náhradní péče, je příslušné Ministerstvo vnitra.⁵⁰

Učinit prohlášení o nabytí státního občanství může (i) osoba, která kdykoliv před účinností zákona č. 186/2013 Sb. pozbyla české, popřípadě československé občanství z jakéhokoliv důvodu, s výjimkou osob, které ho pozbyly na základě dekretu č. 33/1945 Sb. nebo podle československé - sovětské smlouvy z 29. června 1945 o postoupení Zakarpatské Ukrajiny SSSR, nebo s výjimkou bývalých československých občanů, kteří se k 1. lednu 1969 stali slovenskými občany nebo se stali slovenskými občany po 1. lednu 1969, (ii) osoba, která do 31. prosince 1992 měla československé občanství, avšak nebyla českým nebo slovenským občanem pod podmínkou, že v den prohlášení není slovenským občanem, a dále může takto podat prohlášení i její potomek, (iii) osoba, které byl neoprávněně vydán doklad prokazující občanství a která byla v dobré víře, že je českým občanem, a tento doklad jí ve lhůtě do 10 let od vydání nebyl zrušen, (iv) osoba, která je bezúhonná a má trvalý pobyt na území České republiky a která se zdržovala na území České republiky v období od věku 10 let do dne podání prohlášení nejméně dvě třetiny této doby s tím, že dané prohlášení může učinit pouze do tří let od dovršení věku 18 let, (v) dítě, které je svěřené do

⁵⁰ Viz § 37 odst. 1 zákona o státním občanství.

náhradní péče, pokud se na území České republiky zdržuje v souladu s jinými právními předpisy.⁵¹

Příslušný správní úřad o nabytí státního občanství nerozhoduje, jeho úkolem je pouze ověřit splnění všech zákonných podmínek pro nabytí státního občanství prohlášením. K nabytí státního občanství pak dochází dnem převzetí listiny o nabytí státního občanství České republiky.⁵²

2.6. Nabytí státního občanství v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče

Dle § 38 zákona o státním občanství státní občanství rovněž nabývá dítě, které se narodí na území České republiky a na tomto území se i zdržuje v souladu s jinými právními předpisy a které v den svého narození bylo a nadále je bezdomovcem, pokud bylo svěřeno do náhradní péče.

Jedná se o nový způsob nabytí státního občanství, který existuje teprve od účinnosti zákona o státním občanství. Dítě se v takovém případě stává českým občanem dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o svěřením do náhradní péče. Tento způsob nabytí státního občanství je tzv. derivativním způsobem nabytí státního občanství, to znamená, že se dané občanství odvozuje od těch, kterým je dítě do náhradní péče svěřováno.⁵³ Z toho důvodu je tedy dle názoru autora této diplomové práce důvodné předpokládat, že k nabytí státního občanství České republiky u daného dítěte dojde jen v případě, pokud je svěřen do náhradní péče občanovi České republiky.

⁵¹ EMMERT, František. Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti. Vydání první. Praha: Leges, 2016. s. 176 a 177.

⁵² Viz § 37 odst. 2 a odst. 3 zákona o státním občanství.

⁵³ KÖRBL, Hugo. § 38 [Nabývání svěřením do náhradní péče]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 218.

3. Udělení státního občanství

Způsoby nabytí státního občanství ve druhé kapitole byly autorem popsány ve stručnosti a pouze, aby čtenář mohl mít základní představu o způsobech nabývání státního občanství v České republice. Dalším způsobem nabytí státního občanství, který je vyjmenovaný v § 3 zákona o státním občanství, je nabytí státního občanství udělením. Tomuto způsobu se již autor bude zabývat podrobněji, neboť jde o mnohem komplikovanější proces.

Nabytí státního občanství udělením se též odborně nazývá naturalizace, resp. naturalizace v užším slova smyslu, kdy naturalizací v širším slova smyslu se myslí nabytí státního občanství jiným způsobem než narozením.⁵⁴

Udělení státního občanství je upraveno v zákoně o státním občanství v § 11 až § 30. Jedná se o nabytí originárním způsobem, neboť se tento způsob nabytí neodvíjí od občanství někoho jiného, ale od rozhodnutí o udělení. Rozhodnutí o udělení je výsledkem formalizovaného správního řízení, který vydává Ministerstvo vnitra na základě žádosti o udělení státního občanství.⁵⁵

3.1. Diskreční pravomoc

Dle § 12 zákona o státním občanství není na udělení státního občanství nárok. Jedná se o projevení principu suverenity státu, kdy je plně na státu, zda udělí státní občanství cizinci a za jakých podmínek. Je tedy pouze na správním uvážení Ministerstva vnitra, zda žádosti o udělení státního občanství vyhoví či nikoliv. Rozhodování na základě správního uvážení se také odborně označuje jako diskreční pravomoc správních orgánů.

I přes to, že na udělení státního občanství není právní nárok, správní orgán (tj. Ministerstvo vnitra) by měl dodržovat základní principy a zásady při užívání své diskreční pravomoci. Touto problematikou se již několikrát zabýval i Nejvyšší správní soud, kdy stanovil základní podmínky při užívání diskreční pravomoci: *“Proti tomuto závěru nelze argumentovat ani tím, že v některých případech je správní uvážení absolutní, a nemá tedy meze, které by vůbec mohly být překročeny. ... Správní uvážení je v první řadě vždy limitováno principy*

⁵⁴ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 18.

⁵⁵ Viz § 11 zákona o státním občanství.

vyplývajícími z ústavního pořádku České republiky; z nich lze vyvodit, že i tam, kde vydání rozhodnutí závisí toliko na uvážení správního orgánu, je tento orgán omezen zákazem libovůle, příkazem rozhodovat v obdobných věcech obdobně a ve stejných věcech stejně (různost rozhodování ve stejných či obdobných věcech může být právě projevem ústavně reprobované libovůle), tj. principem rovnosti, zákazem diskriminace, příkazem zachovávat lidskou důstojnost, jakož i povinností výslovně uvést, jaká kritéria v rámci své úvahy použil, jaké důkazní prostředky si opatřil, jaké důkazy provedl a jak je hodnotil, a k jakým skutkovým a právním závěrům dospěl.”⁵⁶

3.2. Podmínky udělení státního občanství

Zákon o státním občanství ve svých § 13 a § 14 uvádí přehled podmínek, na základě kterých může Ministerstvo vnitra udělit státní občanství. Již ze samotné dikce prvního odstavce § 13, který podmiňuje možnost udělit státní občanství, jen pokud žadatel splňuje podmínky v § 13 a zároveň i všechny ostatní podmínky v § 14, lze konstatovat, že žadatel musí splňovat dané podmínky kumulativně a nikoliv alternativně. Musí tedy splnit všechny podmínky v těchto dvou ustanoveních.

Dále je nutné v souvislosti s diskrečním oprávněním Ministerstva vnitra uvést, že se jedná o výčet taxativní. Ministerstvo vnitra tedy při posuzování, zda žádosti o udělení státního občanství vyhoví, nemůže libovolně stanovovat podmínky další, zákonem neuvedené, jednalo by se totiž o neoprávněný zásah do moci zákonodárné. Stejně tak diskreční pravomoc nemůže být neomezena v tom smyslu, že je zcela na uvážení Ministerstva vnitra, zda žádosti vyhoví, i přes to, že žadatel splňuje všechny podmínky stanovené zákonem. Výkon diskreční pravomoci musí být přiměřený a musí být v souladu se zákonem, a nikoliv nad jeho rámec.⁵⁷

Níže se autor pokusí podrobněji rozebrat všechny tyto taxativně vymezené podmínky.

⁵⁶ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 As 142/2013 ze dne 30. 1. 2014.

⁵⁷ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 31/2005 ze dne 4. 5. 2006.

3.2.1. Integrace do české společnosti

Zákon o státním občanství v prvním odstavci § 13 stanovuje podmínku integrace žadatele do společnosti v České republice, zejména jde o integraci z hlediska rodinného, pracovního, nebo sociálního. Jedná se o novou podmínku, kterou zakotvil až zákon o státním občanství s účinností od roku 2014. Nejedná se ale o něco úplně nového, neboť v praxi Ministerstvo vnitra k integraci přihlíželo, což bylo Nejvyšším správním soudem bráno jako správný postup.⁵⁸ Právě u této podmínky hraje největší roli dle názoru autora diskreční pravomoc správního orgánu. Zde může Ministerstvo vnitra zkoumat dle svého uvážení, zda je integrace žadatele dostatečná či nikoliv, a právě u této podmínky se nejvíce projevuje princip, že na udělení státního občanství není právní nárok, neboť dle názoru autora není možné předem konstatovat splnění této podmínky a mít jakoukoliv právní jistotu, že podaná žádost bude vyřízená ve prospěch žadatele.

Integrací se myslí začlenění žadatele do společnosti, kdy mezi žadatelem a daným státem vzniká jakési “pouto”. *“Požadavek na integraci žadatele do společnosti je třeba považovat za jinými slovy vyjádřený požadavek na úzké spojení mezi státem a jeho státním občanem...”*⁵⁹

Nesplnění této podmínky bylo v letech 2013 až 2016 konstatováno hlavně u samostatně žádajících dětí, jejichž rodiče státní občanství České republiky nemají a ani o něj nežadají. Navíc, v daném období bylo z celkem 500 zamítnutých žádostí zamítnuto jen na základě této podmínky až 223 žádostí.⁶⁰

Zákon dále demonstrativně, prostřednictvím slovního spojení “zejména”, vymezuje konkrétnější druhy integrace, a to integraci rodinnou, pracovní a sociální. Dle důvodové zprávy⁶¹ k danému ustanovení stačí splnit podmínku alespoň jednu z uvedených integrací, což dává vzhledem k různým věkům žadatelů i smysl.

⁵⁸ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 32/2005-51 ze dne 7. 6. 2006.

⁵⁹ KÖRBL, Hugo. § 13 [Podmínky udělení]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 93.

⁶⁰ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 170.

⁶¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), č. 186/2013 Dz (dále jen „důvodová zpráva“).

Integrací z hlediska rodinného se myslí naplnění zásady jednotného státního občanství v rámci rodiny. K zamítnutí žádosti o udělení státního občanství z důvodu nesplnění integrace v rámci rodiny dochází hlavně u žadatelů mladších 15 let, u kterých se správní orgány snaží danou zásadu dodržovat, a to i přes to, že je daný žadatel integrován i z jiného hlediska (např. sociálního).⁶²

Integrací z hlediska pracovního se myslí výdělečná činnost žadatele na území České republiky. U dětí či u studentů se tato integrace samozřejmě příliš neposuzuje a správní orgány se proto spíše zaměřují na integraci z hlediska rodinného či sociálního.

Integrací z hlediska sociálního se dle důvodové zprávy myslí jakýsi podíl na fungování společnosti či míra zapojení do společenského života a přijetí kulturních tradic.

3.2.2. Absence bezpečnostní hrozby žadatele pro Českou republiku

Odstavec 2 § 13 zákona o státním občanství dále vymezuje negativním způsobem podmínku absence bezpečnostní hrozby žadatele pro Českou republiku. Touto bezpečnostní hrozbou je daným § 13 myšleno ohrožení bezpečnosti státu, jeho svrchovanosti a územní celistvosti, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty.

Pro posouzení splnění dané podmínky si Ministerstvo vnitra dle § 22 zákona o státním občanství vyžádá stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky. Vyžádání těchto stanovisek je dle dikce předmětného § 22 povinné, a to pokud je žadatel starší 15 let.

Pokud stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky obsahují utajované informace, nestávají se součástí spisu. Navíc, pokud z těchto stanovisek vyplývá, že žadatel je bezpečnostní hrozbou, pak Ministerstvo vnitra má bez dalšího povinnost žádost zamítnout s pouhým odůvodněním, že k zamítnutí žádosti došlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu. Dle důvodové zprávy k danému ustanovení *„Uvedený postup slouží výlučně ochraně základních bezpečnostních zájmů státu a jako takový představuje legitimní a přiměřené omezení; nelze připustit, aby se žadatel, jehož působení ohrožuje základní*

⁶² KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 175 a 176.

bezpečnostní zájmy státu, mohl seznamovat s obsahem stanoviska Policie České republiky nebo zpravodajské služby, když takový postup, by mohl vážně ohrozit operativně pátrací úkony Policie České republiky a zpravodajských služeb a v důsledku lidské životy.“

Absence náležitého odůvodnění rozhodnutí je ve správní a soudní praxi zpravidla výjimečnou záležitostí, a to hlavně z důvodu, že řádné odůvodnění rozhodnutí je chápáno jako součástí práva na spravedlivý proces.⁶³ Právě z toho důvodu bylo předmětné ustanovení již několikrát řešeno Ústavním soudem, který však dospěl k názoru, že v tomto případě sleduje absence odůvodnění legitimní cíl, kterým je ochrana bezpečnostních zájmů státu, a shledal, že je předmětné ustanovení v souladu s ústavním pořádkem.⁶⁴

Absence náležitého odůvodnění má však za následek nepřezkoumatelnost takového rozhodnutí. Z toho důvodu je na základě § 26 zákona o státním občanství takové zamítnutí žádosti vyloučeno ze soudního přezkumu. Právo na soudní přezkum je však zase součástí práva na spravedlivý proces.⁶⁵ Ústavní soud tedy řešil i zde, zda je takové ustanovení v souladu s ústavním pořádkem. Ve svém nálezu Ústavní soud stanovil, že vyloučení soudního přezkumu u daného zamítavého rozhodnutí je v souladu s ústavním pořádkem, a to z důvodu, že se rozhodnutí o udělení státního občanství netýká rozhodování o základních lidských právech a svobodách, a také z důvodu, že vyloučení soudního přezkumu je ospravedlněno legitimním záměrem ochrany bezpečnosti státu.⁶⁶

S výše uvedeným názorem Ústavního soudu lze souhlasit v části ospravedlnění legitimního cíle předmětného ustanovení. Autor této diplomové práce však zásadně nesouhlasí s názorem Ústavního soudu, že rozhodnutí Ministerstva vnitra, kterým se udělí či neudělí žadateli státní občanství České republiky, se netýká rozhodování o základních právech a svobodách. Jak již autor v této diplomové práci výše nastínil, udělením státního občanství získá žadatel hned několik nových Listinou garantovaných práv. Samotné rozhodnutí o udělení státního občanství se tedy týká základních práv a svobod, neboť je ve svém důsledku žadateli přiznává. Skutečnost, že rozhodnutí o zamítnutí žádosti o

⁶³ Viz např. nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016.

⁶⁴ Viz nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 5/16 ze dne 11. 10. 2016.

⁶⁵ Viz článek 36 odst. 2 Listiny.

⁶⁶ Viz nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 39/17 ze dne 2. 7. 2019.

udělení státního občanství samo o sobě žádná nová práva nepřiznává a ani nevylučuje, neboť žadatel tyto práva neměl a ani na přiznání těchto práv nemá dle § 12 zákona o státním občanství nárok, nemění nic na tom, že samotné řízení o dané žádosti je materiálně řízením o přiznání či nepřiznání daných základních práv a svobod.

3.2.3. Trvalý pobyt na území České republiky a určitá délka pobytu

Aby mohl být žadatel úspěšný se svojí žádostí, musí mít ke dni podání žádosti na území České republiky trvalý pobyt nepřetržitě alespoň po dobu 5 let nebo alespoň po dobu 3 let, pokud je žadatel občanem státu Evropské unie. Do těchto dob se započítává i doba oprávněného pobytu na území České republiky před dosažením věku 18 let. Pokud má žadatel trvalý pobyt na území České republiky kratší dobu, pak stále může být se svojí žádostí úspěšný, pokud prokáže, že se zdržoval na území České republiky společně s bezprostředně předcházejícím oprávněným pobytem po dobu alespoň 10 let.⁶⁷

Společně s podmínkou trvalého pobytu musí žadatel dále také prokázat, že se na území České republiky skutečně zdržoval alespoň v rozsahu jedné poloviny doby pobytu, která je stanovena v § 14 odst. 1 zákona o státním občanství (uvedená výše). Do této doby se započítává i doba, kdy se žadatel zdržoval na území jiného státu, avšak pokud tato doba nebyla delší než 2 po sobě jdoucí měsíce. Tato doba 2 měsíců může být ze závažných důvodů prodloužena až na 6 měsíců. Zákon tyto závažné důvody demonstrativně vyjmenovává a výslovně zmiňuje těhotenství a narození dítěte, vážné onemocnění, studium, odborné školení nebo pracovní cestu.⁶⁸

Trvalým pobytem se myslí speciální pobytový status cizince, který se udělí cizinci na základě podání žádosti a splnění dalších podmínek uvedených v hlavě IV. zákona o pobytu cizinců na území České republiky⁶⁹. Dle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se podmínkou trvalého pobytu nemyslí pouze faktický trvalý pobyt, ale oprávnění fyzické osoby, které vzniklo na základě

⁶⁷ Viz § 14 odst. 1 zákon o státním občanství.

⁶⁸ Viz § 14 odst. 2 zákona o státním občanství.

⁶⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

rozhodnutí správního orgánu o povolení k trvalému pobytu. Žádným jiným způsobem tento stav nastat nemůže.⁷⁰

Jako problém v této podmínce autor této diplomové práce vnímá skutečnost, že tato podmínka musí být naplněna ke dni podání žádosti. Zákon však již nepředpokládá, že by tato podmínka měla být splněna ke dni vydání rozhodnutí o dané žádosti. V tomto kontextu mohou nastat dvě problematické situace.

První problém může nastat v situaci, kdy žadatel ke dni podání své žádosti podmínku délky trvalého pobytu splňuje, avšak v průběhu řízení o povolení k trvalému pobytu přijde. V této situaci dospěl Ministr vnitra k názoru, že § 14 odst. 1 zákona o státním občanství sice stanovuje splnění této podmínky ke dni podání žádosti, avšak samotný zákon o státním občanství předpokládá, že povolení k trvalému pobytu na území České republiky trvá u žadatele kontinuálně a nepřetržitě až do rozhodnutí o jeho žádosti.⁷¹

Druhý problém nastává v situaci, kdy žadatel sice v době podání žádosti podmínky délky pobytu nesplňuje, avšak v průběhu řízení dojde k jejímu naplnění. Správní praxe však tuto skutečnost nebere příliš v úvahu a žádost je tedy ve většině případů zamítnuta z důvodu nesplnění této podmínky ke dni podání žádosti.⁷²

Výše uvedená správní praxe je dle názoru autora této diplomové práce v rozporu s hned několika správními zásadami. U zamítnutí z důvodu nesplnění podmínky délky trvalého pobytu ke dni podání žádosti dochází k porušení zásady hospodárnosti a rychlosti řízení, a to z důvodu, že žadatel může po zamítnutí znovu žádost podat, a tedy již bude splňovat danou podmínku ke dni podání žádosti. Žadateli tedy správní orgán bude muset vyhovět (i když se na skutkových okolnostech reálně nic nezměnilo), avšak mnohem později. Dále také dochází k porušení zásady legitimního očekávání, kdy správní orgán v jedné situaci

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 9/2011-58 ze dne 29. 9. 2011.

⁷¹ KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 85 a 86.

⁷² KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 87.

posuzuje splnění podmínky ke dni rozhodnutí o žádosti a ve druhé situaci posuzuje splnění podmínky pouze ke dni podání žádosti.

3.2.4. Trestněprávní bezúhonnost

Pokud je žadatel starší 15 let, pak musí také prokázat, že nebyl v České republice pravomocně odsouzen pro nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nebo pro úmyslný trestný čin. Tuto skutečnost musí také prokázat i ve vztahu ke státu, jehož je občanem, pokud se v České republice zdržuje méně než 10 let, a ve vztahu k dalším státům, ve kterých v poledních 10 letech od podání žádosti nepřetržitě pobýval více než 6 měsíců. Pokud u trestného činu dojde k jeho zahlazení (tj., že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen) nebo pokud spáchaný trestný čin v cizím státě není trestný podle právního řádu České republiky, pak se tato podmínka dle § 14 odst. 3 zákona o státním občanství považuje za splněnou.

Podmínku bezúhonnosti musí naplnit pouze žadatelé starší 15 let. Je to logicky dáno z toho důvodu, že dle § 25 trestního zákoníku⁷³ nejsou osoby mladší 15 let trestně odpovědné.

Původně v zákoně o nabývání a pozbývání státního občanství se tato podmínka trestní bezúhonnosti vztahovala pouze na úmyslné trestné činy v posledních pěti letech⁷⁴. Nově tedy zákon o státním občanství tuto podmínku bez pochyby zpřísnil.

Je přinejmenším zajímavé, že zákon o státním občanství rozlišuje u nedbalostních trestných činů jejich intenzitu, tedy, že pokud žadatel byl odsouzen pro nedbalostní trestný čin se sankcí nižší, než je nepodmíněné odnětí svobody, pak tuto podmínku trestní bezúhonnosti pořád naplní. U úmyslných trestných činů však zákon jejich intenzitu nerozlišuje, tedy odsouzení za jakýkoliv úmyslný trestný čin bude vést k automatickému zamítnutí žádosti bez možnosti prominutí nesplnění dané podmínky.⁷⁵

Nerozlišování intenzity sankce za úmyslné trestné činy má však své praktické dopady a problémy. Jedním z těchto praktických dopadů je posuzování žádosti u žadatelů, u kterých došlo k prominutí trestu odnětí svobody v důsledku

⁷³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Viz § 7 odst. 1 písm. c) zákona o nabývání a pozbývání státního občanství

⁷⁵ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 138/2017 - 31 ze dne 7. 2. 2018.

amnestie prezidenta republiky⁷⁶. U těchto žadatelů došlo zároveň k zahlázení odsouzení a splňovali tedy podmínku trestní bezúhonnosti. Problém však nastal v situaci, kdy bylo žadateli současně uloženo více trestů (např. zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci). U těchto případů musí Ministerstvo vnitra žádost stále zamítnout, neboť podmínka trestní bezúhonnosti není splněna ve vztahu k dalšímu trestu, na který se amnestie prezidenta republiky nevztahuje.⁷⁷

Jako další problém se může jevit situace, kdy žadatel v době podání žádosti splňuje podmínku trestní bezúhonnosti, avšak v průběhu řízení o žádosti je proti žadateli zahájeno trestní řízení. V takové situaci by měl správní orgán řízení přerušit a počkat na výsledek trestního řízení. Pokud bude výsledkem trestního řízení pravomocné odsouzení za úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin se sankcí nepodmíněného odnětí svobody, pak Ministerstvo vnitra žádost zamítne.⁷⁸

3.2.5. Znalost českého jazyka a českých reálií

Dle odstavce 4 a 5 § 14 zákona o státním občanství musí žadatel prokázat znalost z českého jazyka, základní znalost ústavního systému České republiky a základní orientaci v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky. Tuto podmínku však žadatel nemusí splňovat, pokud již absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední nebo vysokoškolské vzdělání v českém vyučujícím jazyce. Dále tuto podmínku nemusí splňovat také žadatel mladší 15 let nebo starší 65 let a žadatel s tělesným nebo mentálním postižením, které mu znemožňuje si dané znalosti osvojit.

Výše uvedené znalosti žadatel prokazuje splněním zkoušky, jejíž rozsah a obsah stanovilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy svojí Vyhláškou⁷⁹ na základě zmocnění podle § 78 zákona o státním občanství.

Podle § 70 zákona o státním občanství může výše uvedenou zkoušku uskutečňovat pouze plnoprávný člen Asociace jazykových zkušebních institucí v Evropě. *“Jediným členem Asociace jazykových zkušebních institucí v Evropě a*

⁷⁶ Rozhodnutí č. 1/2013 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013.

⁷⁷ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 108.

⁷⁸ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 106.

⁷⁹ Vyhláška č. 433/2013 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky (dále jen „Vyhláška“).

*tedy jedinou institucí, kde lze vykonat zkoušku z českého jazyka a z českých reálií pro účely prokázání splnění znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělení českého občanství, je v současnosti v České republice Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Zkoušku lze konat v České republice na 12 místech, a to na 3 místech v Praze a dále v Poděbradech, v Plzni, v Českých Budějovicích, v Mariánských Lázních, v Liberci, v Dobrušce, v Olomouci, v Ostravě a v Brně.*⁸⁰

Informace o zkoušce jsou uvedené na internetovém portále⁸¹, na kterém může žadatel nalézt podrobné informace o průběhu zkoušky, zkušební řád, termíny zkoušek, doporučenou literaturu, vzorové zkoušky a zároveň se registrovat na daný zkouškový termín.

Na základě § 70 zákona o státním občanství je možné za uskutečnění zkoušky požadovat úplatu. Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy této možnosti využilo a k roku 2020 požaduje za uskutečnění zkoušky z českého jazyka poplatek ve výši 3.300,- Kč a z českých reálií poplatek ve výši 1.600,- Kč.⁸²

Zkouška z českého jazyka má dle § 2 Vyhlášky zahrnovat prověření dovednosti (i) porozumět hlavním myšlenkám u běžných témat, (ii) zapojit se bez přípravy do hovoru o známých tématech a (iii) napsání jednoduchého souvislého textu na známá témata nebo na témata z oblasti svých zájmů. Tato zkouška se dle § 7 Vyhlášky skládá ze dvou částí, a to konkrétněji z písemného testu a ústního pohovoru.

Zkouška z českých reálií má dle § 3 Vyhlášky zahrnovat prověření základních (i) všeobecných znalostí o České republice, včetně ústavního systému, finanční gramotnosti a práva, (ii) geografických znalostí o České republice a (iii) historických a kulturních znalostí ohledně České republiky. Tato zkouška se dle § 7 Vyhlášky uskutečňuje pouze prostřednictvím písemného testu.

Míra obtížnosti této zkoušky odpovídá dle názoru autora této diplomové práce základním znalostem každého absolventa základní školy. Tuto obtížnost

⁸⁰ KÖRBL, Hugo. § 70 [Zkouška z českého jazyka a českých reálií]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 271.

⁸¹ Viz <https://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz> a <http://ujop.cuni.cz>

⁸² Viz <http://ujop.cuni.cz/zkouska/informace/obcanstvi#prihlasky-a-platby>

dále ještě více zmírňuje skutečnost, že na již zmíněném internetovém portálu Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy lze dohledat tematické okruhy zkuškových otázek včetně znění otázek, které by se mohly v testech objevit, doporučená literatura a vzorové znění zkoušky. Úspěšnost těchto zkoušek by tedy měla být přinejmenším vysoká.

Zkouška z českého jazyka a zkouška z českých reálií jsou dle § 8 Vyhlášky hodnoceny každá samostatně. Pokud je uchazeč úspěšný pouze v jedné ze zkoušek, pak může opakovat jen tu neúspěšnou. Pokud uchazeč splní obě zkoušky, pak je mu dle § 11 Vyhlášky vydáno osvědčení prokazující úspěšné složení obou zkoušek.

3.2.6. Plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů

Zákon o státním občanství taxativně vyjmenovává ve svém § 14 odst. 6 právní předpisy, které žadatel nesmí v posledních 3 letech před podáním žádosti závažným způsobem porušit. Těmito předpisy jsou předpisy upravující vstup a pobyt cizinců na území České republiky, veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky, vyživovací povinnost vůči dítěti, které má trvalý pobyt na území České republiky, nebo veřejnoprávní povinnosti k obci, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jde-li o povinnosti uložené obcí v samostatné působnosti.

Taxativnost daného výčtu vyplývá jak z textu daného ustanovení, tak i z rozhodovací soudní praxe, kdy Nejvyšší správní soud již několikrát u zákona o nabývání a pozbývání státního občanství, který obsahoval podobné ustanovení, uvedl, že: *“Dle konstantní judikatury je výčet podmínek pro udělení státního občanství v ust. § 7 odst. 1 zákona o státním občanství taxativní. Lze jej rozšířit pouze na základě jiného výslovného zákonného ustanovení, za jaké lze považovat například ust. § 10 odst. 3 citovaného zákona, které žalovanému ukládá povinnost zohlednit bezpečnostní zájmy státu. Žalovaný tedy k uvedenému výčtu nemůže připojovat podmínky další, v textu zákona neuvedené. Takové volné rozšiřování podmínek udělení státního občanství by bylo libovůlí (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2009, č. j. 5 As 39/2009-81, ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 As 31/2005-78 a ze dne 31. 7. 2008, č. j. 2 As 55/2007-77).”*⁸³

⁸³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 136/2015-33 ze dne 30. 6. 2015.

Zákon o státním občanství, na rozdíl od zákona o nabytí a pozbytí státního občanství, nově zakotvil k dané podmínce také to, že k porušení daných předpisů nesmí dojít jen v době 3 let do podání žádosti a že porušení musí být závažné. Tato úprava sice v zákoně o nabytí a pozbytí státního občanství výslovně uvedena nebyla, avšak soudní praxe Nejvyššího správního soudu tyto podmínky časem dovodila.⁸⁴ Nejedná se tedy o nijak zásadní změnu.

Při posuzování, zda byla či nebyla splněna tato podmínka, musí správní orgán použít své správní uvážení, neboť bude muset hlavně posoudit intenzitu závažnosti porušení daného předpisu. Nejvyšší správní soud k tomuto uvedl ve svém rozsudku, že správní orgán musí při posuzování splnění této podmínky brát v potaz obecné ústavní principy, jako jsou zejména proporcionalita, rovnost, důstojnost, legitimní očekávání, právní jistota a předvídatelnost. Zejména je třeba brát v úvahu závažnost případného porušení konkrétní povinnosti s ohledem na smysl a účel takové podmínky.⁸⁵

Dle názoru autora této diplomové práce by tedy měl správní orgán při posuzování závažnosti porušení výše uvedených předpisů brát v potaz zejména výši způsobené škody, intenzity uložené sankce či také např. skutečnost, zda žadatel danou protiprávnost napravil.

Co se týče porušování jiných právních předpisů, které zákon o státním občanství výslovně v § 14 odst. 6 nezmiňuje, autor zastává názor, že správní orgán v takovém případě nemůže žádost zamítnout pouze s odůvodněním nesplnění podmínky dle § 14 odst. 6, avšak může danou skutečnost posoudit jako nesplnění podmínky sociální integrace. To potvrzuje i analýza správních rozhodnutí ohledně rozhodování o žádostech o udělení státního občanství, která obdobné důvody zamítnutí žádosti zaznamenala.⁸⁶

3.2.7. Povinnost prokázat příjmy a zdroje svých příjmů

Odst. 7 § 14 zákona o státním občanství nově zavádí jako podmínku pro udělení státního občanství povinnost prokázat výši a zdroje svých příjmů,

⁸⁴ KÖRBL, Hugo. § 14 [Podmínky pro udělení českého občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 110 a 111.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 31/2005 - 78 ze dne 4. 5. 2006.

⁸⁶ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 138.

popřípadě splnění oznamovací povinnosti při přeshraničním převozu nebo bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny a že ze svých příjmů v deklarované výši odvádí daň. Tyto skutečnosti je žadatel povinen prokázat za období posledních 3 let ke dni podání žádosti. Tuto podmínku však ze zřejmých důvodů nemusí splnit žadatel, kterému je méně než 18 let.

Tato podmínka v zákoně o nabývání a pozbývání státního občanství chyběla, avšak Ministerstvo vnitra se snažilo tuto podmínku v rámci své diskreční pravomoci při rozhodování prosazovat (což naráželo u Nejvyššího správního soudu, který takový postup považoval za nezákonný).⁸⁷

Tato podmínka má hlavně směřovat proti žadatelům, kteří nemají své příjmy transparentní, a tak se u nich očekává, že porušují své oznamovací povinnosti dle daňových předpisů, a tedy i následně porušují povinnost řádně odvádět daně.⁸⁸ Je přinejmenším zajímavé, že takovým postupem správní orgán přenáší důkazní břemeno na žadatele, který je povinen prokázat, že jsou jeho příjmy transparentní. Zároveň je také zajímavé, že k nesplnění této podmínky stačí pouze neunesení daného důkazního břemene a pochybnost správního orgánu o řádném dodržování daňových povinností žadatele.⁸⁹

Dle názoru autora je takovýto postup upraven s cílem nerespektovat zásadu presumpce neviny, což autor vyvozuje z toho, že při prokázání nedodržování daňových povinností dojde k přestupku či trestnému činu a správní orgán bude muset žádost zamítnout z důvodu podle § 14 odst. 3 nebo odst. 6. Pokud však nejsou dostatečné důkazy pro prokázání protiprávního jednání žadatele, stačí jen důvodná pochybnost správního orgánu, kterou žadatel musí vyvrátit, jinak správní orgán žádost zamítne bez dalšího.

3.2.8. Nezatěžování sociálního systému

Poslední podmínkou pro udělení státního občanství je dle § 14 odst. 8 zákona o státním občanství prokázání, že žadatel v posledních 3 letech ke dni podání žádosti nezatěžoval výrazně či bez vážných důvodů systém sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi.

⁸⁷ KÖRBL, Hugo. § 14 [Podmínky pro udělení českého občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 114.

⁸⁸ Viz daňové předpisy České republiky.

⁸⁹ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 162 a 163.

Zákon v daném ustanovení dále rozvádí, co se rozumí pod pojmem výrazné zatížení daných systémů. Rozumí se tím situace, kdy je žadatel převážně závislý na dávkách poskytovaných z daných systémů s výjimkou, kdy se jedná o osobu, která je vyloučena z výkonu výdělečné činnosti z důvodu zdravotního stavu, připravuje se na budoucí povolání, čerpá mateřskou nebo rodičovskou dovolenou, nebo soustavně pečuje o jinou osobu, která je na takové péči závislá.

Tato podmínka byla v zákoně o státním občanství zakotvena nově, správní orgán se však, stejně jako u podmínky prokázání příjmů, snažil tuto podmínku prosazovat i dřív prostřednictvím své diskreční pravomoci.⁹⁰

Žadatel však stále může výrazné zatížení ospravedlnit prostřednictvím prokázání, že měl k danému zatížení vážné důvody. Tyto důvody mohou být takřka jakékoliv a vždy bude záležet na konkrétní situaci a správnímu uvážení Ministerstva vnitra, zda posoudí daný důvod jako vážný a ospravedlnitelný.

3.3. Prominutí nesplnění některých podmínek k udělení státního občanství

Splnění výše uvedených podmínek je, jak je již uvedeno v předchozí kapitole, stěžejní pro úspěch žádosti o udělení občanství. Zákon o státním občanství však myslí i na případy, kdy není nutné splnit některé z výše uvedených podmínek a dává správnímu orgánu ve svém § 15 diskreční pravomoc k prominutí některých z těchto podmínek. Prominout však lze jen nesplnění podmínek, které jsou uvedeny v daném § 15. Konkrétněji jsou to určitá délka trvalého a skutečného pobytu na území České republiky, prokázání znalosti českého jazyka a českých reálií, plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů a nezatěžování sociálního systému.

Skutečnost, že se jedná o diskreční pravomoc, však neznamená, že by správní orgán mohl o prominutí nesplnění daných podmínek rozhodovat dle své libovůle a případně splnění podmínek pro prominutí neposuzovat vůbec. Nejvyšší správní soud se v tomto směru vyjádřil tak, že pokud je zřejmé, že mohou být naplněny podmínky pro prominutí nesplnění některé z podmínek pro udělení

⁹⁰ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 165.

státního občanství, pak správní orgán má přímo povinnost provést správní úvahu o tom, zda je možné dané nesplnění podmínky prominout.

3.3.1. Prominutí podmínky délky trvalého a faktického pobytu

Podmínku existence trvalého pobytu na území České republiky nelze za žádných okolností prominout. Prominout však lze jen nesplnění konkrétní délky trvání daného trvalého pobytu. Pokud žadatel má trvalý pobyt, avšak nemá ho dostatečně dlouhou dobu dle § 14 odst. 1 zákona o státním občanství, pak jeho žádost může být stále rozhodnuta v jeho prospěch, pokud:

- i. se žadatel narodil na území České republiky;
- ii. žadatel byl státním občanem České republiky nebo České socialistické republiky, popřípadě do roku 1968 státním občanem Československé republiky nebo Československé socialistické republiky;
- iii. alespoň jeden z rodičů žadatele je státním občanem České republiky;
- iv. žadatel byl po dosažení věku 18 let osvojen státním občanem České republiky;
- v. manžel nebo registrovaný partner žadatele je státním občanem České republiky a žijí spolu ve společné domácnosti;
- vi. žadatel má povolen trvalý pobyt na území České republiky z důvodů humanitárních, jiných důvodů hodných zvláštního zřetele, nebo pokud je jeho pobyt na území v zájmu České republiky;
- vii. je žadatel ke dni podání žádosti mladší 18 let; nebo
- viii. je žadatel bezdomovcem nebo mu byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana formou azylu, pokud platnost rozhodnutí o udělení této formy mezinárodní ochrany trvá.

Výše uvedené důvody k prominutí jsou uvedeny v § 15 odst. 1 zákona o státním občanství taxativně a alternativně, žadateli tedy stačí splnit jeden z výše uvedených důvodů. Z daných důvodů dále vyplývá, že stát dává přednost jakési rodinné integraci a považuje vnitřní pouto žadatele ke státu za důvod k prominutí nesplnění požadované délky trvání trvalého pobytu.

Co se týče podmínky délky trvání skutečného pobytu na území České republiky, tak jí lze prominout pouze, pokud je žadateli ke dni podání žádosti méně než 18 let nebo pokud je manžel nebo partner žadatele, se kterým žadatel

žije ve společné domácnosti, státním občanem České republiky. Podmínka společné domácnosti manželů či registrovaných partnerů se v daném ustanovení vyskytuje z důvodu předejetí situace, kdy žadatel uzavře manželství pouze na oko, aby mohl snadněji docílit udělení státního občanství.⁹¹

3.3.2. Prominutí podmínky prokázání znalosti českého jazyka a českých reálií

Prokázání znalosti z českého jazyka a českých reálií lze dle § 15 odst. 3 zákona o státním občanství prominout pouze z důvodů hodných zvláštního zřetele. Již na první pohled je zřejmé, že se jedná o neurčitý právní pojem a že tedy bude hrát velkou roli v posuzování splnění daného důvodu k prominutí právě správní uvážení.

Posouzení, co může být posuzováno jako důvod hodný zvláštního zřetele, je poněkud náročnější. Ministerstvo vnitra v době před účinností zákona o státním občanství při posuzování naplnění důvodů hodných zvláštního zřetele hodnotilo hlavně vysoký věk, zdravotní stav či sníženou mentální úroveň žadatelů.⁹² Tyto skutečnosti však s účinností zákona o státním občanství, jak je již uvedeno výše, mají za následek, že žadatel vůbec danou podmínku znalosti naplnit nemusí.

Nabízí se tedy výklad, že důvodem hodným zvláštního zřetele bude situace, kdy je žadatel schopný ospravedlnit svoji neznalost z jiného důvodu než z důvodu věku, zdravotního či mentálního stavu, avšak tento důvod bude mít nižší, podobnou nebo i vyšší intenzitu. Dle názoru autora této diplomové práce bude hodně záležet na konkrétní situaci a poměrech žadatele, kdy si autor například dokáže představit naplnění tohoto důvodu prominutí např. za situace, kdy žadatel chybí dané znalosti z důvodu závažného pochybení výchovy rodičů a jejich povinnosti poskytnout a umožnit svému dítěti přístup k základnímu vzdělání.

Důvodová zpráva k danému ustanovení pak dále uvádí, že důkazní břemeno prokázání daných skutečností, které by zakládaly důvod k prominutí této podmínky, leží na straně žadatele. Je to tak dáno z toho důvodu, aby nedocházelo k různým předstíráním daných stavů.

⁹¹ KÖRBL, Hugo. § 15 [Prominutí splnění některých podmínek stanovených pro udělení státního občanství České republiky]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 122.

⁹² KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 122.

3.3.3. Prominutí podmínky plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů

Nesplnění této podmínky může správní orgán dle § 15 odst. 4 zákona o státním občanství prominout za situace, kdy žadatel odstranil způsobený škodlivý následek nebo účinná opatření k jeho odstranění. Je přinejmenším zajímavé, že zákon o nabývání a pozbývání státního občanství umožňoval prominutí dané podmínky z důvodů hodných zvláštního zřetele.⁹³ Zákon o státním občanství však od tohoto důvodu částečně opouští a stanovuje nový důvod, kterým je odstranění škodlivého následku.

Jedná se sice o nový důvod k prominutí nesplnění dané podmínky, avšak je to dáno tím, že zákonodárce pouze konkretizoval a zúžil správní uvážení správního orgánu, který se v rámci své diskreční pravomoci u vymezení neurčitého pojmu “důvod hodný zvláštního zřetele” často přikláněl ke splnění daného důvodu za situace, kdy žadatel odstranil škodlivý následek svého protiprávního jednání.⁹⁴

Odstraněním škodlivého následku se myslí např. náhrada způsobené škody či splnění povinností, které byl žadatel povinen ze zákona splnit již dávno a dopustil se tedy přestupku svým omisivním jednáním.

3.3.4. Prominutí podmínky nezatěžování sociálního systému

Poslední podmínkou, kterou může správní orgán žadateli prominout, je podmínka nezatěžování sociálního systému. Nesplnění této podmínky lze dle § 15 odst. 5 zákona o státním občanství prominout z důvodů hodných zvláštního zřetele, jimiž je zejména skutečnost, že žadatel je bezdomovcem nebo mu byla udělena mezinárodní ochrana na území České republiky formou azylu nebo doplňkové ochrany.

Zas je posouzení naplnění daného důvodu hlavně na správním uvážení správního orgánu, kdy by měl zas posoudit význam neurčitého pojmu “důvody hodny zvláštního zřetele”. Tentokrát však zákonodárce měl potřebu alespoň demonstrativně uvést, co tímto pojmem konkrétněji myslel. Tímto však fakticky vytvořil další oddělené důvody k prominutí dané podmínky, neboť správní orgán

⁹³ Viz § 11 odst. 4 zákona o nabývání a pozbývání státního občanství.

⁹⁴ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 150.

již bude muset u naplnění těchto dalších důvodů automaticky nesplnění dané podmínky promíjet, aniž by před tím provedl rozsáhlejší správní uvážení stejně jako u posuzování, zda se jedná o důvod hodný zvláštního zřetele.

3.4. Udělení státního občanství z důvodu významného přínosu pro Českou republiku

Pokud žadatel nespĺňuje některé z podmínek k udělení státního občanství a zároveň mu nelze nespĺnění daných podmínek prominout dle § 15 zákona o státním občanství, pak má žadatel stále možnost státní občanství získat, a to prostřednictvím § 16 zákona o státním občanství.

Na základě výše uvedeného paragrafu může Ministerstvo vnitra udělit státní občanství žadateli i přes to, že nespĺňuje podmínky uvedené v § 14 zákona o státním občanství. Žadatel však vždy musí splnit následující podmínky:

1. musí mít povolen trvalý pobyt na území České republiky;
2. musí splňovat podmínku trestní bezúhonnosti dle § 14 odst. 3;
3. musí prokázat, že jeho získání státního občanství České republiky (i) by bylo významným přínosem pro Českou republiku z hlediska vědeckého, vzdělávacího, kulturního, sportovního, (ii) slouží k plnění mezinárodních závazků České republiky, (iii) slouží účelům humanitárním, nebo (iv) je v jiném státním zájmu;
4. musí splňovat podmínku integrace dle § 13 odst. 1; a
5. nesmí ohrožovat bezpečnost státu.

První dvě výše uvedené podmínky se jeví jako samozřejmé a zcela jasné. Stát tímto dává jasně najevo, že podmínka existence povoleného trvalého pobytu a trestní bezúhonnosti je pro udělení státního občanství natolik důležitá, že ji nelze žádným způsobem prominout.

Třetí podmínka je důvodem existence daného ustanovení. Tímto ustanovením stát vyjadřuje svojí vůli prominout některé podmínky žadateli, který je významným přínosem pro Českou republiku.

Významný přínos je neurčitý právní pojem, který je posuzován v rámci diskreční pravomoci správního orgánu. Dle ustanovení § 16 odst. 2. zákona o státním občanství se však zdá, že je dané správní uvážení o naplnění dané

podmínky poněkud omezené, neboť žadatel musí předložit Ministerstvu vnitra doklad, který tento významný přínos žadatele osvědčuje. Tento doklad může být vystaven pouze některým z ministerstev či jiným ústředním správním orgánem⁹⁵, Kanceláří prezidenta republiky, veřejnou nebo státní vysokou školou a výzkumnou institucí.

Z toho tedy vyplývá, že významný přínos žadatele neposuzuje primárně Ministerstvo vnitra, ale orgány, které jsou uvedeny výše. Z důvodové zprávy k danému ustanovení však vyplývá, že Ministerstvo vnitra i přes vystavení osvědčení může u příslušných orgánů ověřit přínos žadatele pro Českou republiku, a to tak, aby tento přínos byl prokázán bez jakýchkoliv pochybností.

Další podmínkou pro udělení státního občanství z důvodu významného přínosu žadatele je jeho integrace. Tuto podmínku již autor této diplomové práce rozebral dostatečně v předchozích kapitolách. Je však nutné poznamenat, že pokud žadatel prokáže, že je významným přínosem pro Českou republiku na základě činností, které již v České republice vykonal a případně i vykoná (např. ve sportovních či vědeckých aktivitách), pak je integrace minimálně z hlediska kulturního nepochybně naplněna, tudíž se jedná o podmínku poněkud zbytečnou. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o státním občanství však vylučuje pouze některé podmínky uvedené v § 14, podmínky uvedené v § 13 tedy zůstávají nedotčeny.

Z výše uvedeného tedy dále i vyplývá, že žadatel musí naplnit i podmínku neohrožování bezpečnosti České republiky, neboť se jedná o podmínku, která je také uvedena v § 13 a nikoliv v § 14 zákona o státním občanství. Stejně jako u podmínky trestní bezúhonnosti a existence trvalého pobytu, se jedná o ospravedlnitelný požadavek státu, který nelze za žádných okolností prominout.

Pokud žadatel navrhne, aby mu Ministerstvo vnitra udělilo státní občanství na základě jeho významné prospěšnosti, avšak Ministerstvo vnitra shledá jeho důvody jako nedostatečné, pak by správní orgán měl v řízení pokračovat tak, jako kdyby to byla obyčejná žádost pro udělení státního občanství, a případně si od žadatele vyžádat další dokumenty, které žadateli chybí k prokázání splnění všech podmínek dle § 13 a § 14 zákona o státním občanství.

⁹⁵ Výčet těchto správních orgánů je taxativně uveden v § 1 a § 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (kompetenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Závěrem autor této diplomové práce považuje za nutné upozornit, že významným přínosem pro Českou republiku se nemyslí bohaté jmění žadatele, jeho investice do ekonomiky či skutečnost, že žadatel zplodil na území České republiky velký počet dětí. Tyto důvody bývají v praxi často žadateli uplatňovány, avšak neúspěšně.⁹⁶

3.5. Zvláštní úprava udělení státního občanství

Zákon o státním občanství dále upravuje speciální zjednodušené způsoby nabytí občanství udělením. V takových případech není po žadateli vyžadováno, aby splnil klasické podmínky, které jsou jinak u udělení státního občanství po žadateli vyžadovány. Tím se myslí podmínky dle § 14 zákona o státním občanství a zároveň předložení příloh k žádosti dle § 19 a § 20 zákona o státním občanství. Další odlišností je, že v případě takového udělení státního občanství není vyžadováno skládání státoobčanského slibu a žadatel tak nabývá občanství převzetím listiny o udělení státního občanství.⁹⁷

3.5.1. Udělení státního občanství dítěti na základě souhlasného určení otcovství

První z těchto zvláštních úprav je udělení státního občanství dítěti na základě určení otcovství. Tento způsob je upraven v § 28 zákona o státním občanství.

Výše uvedené ustanovení doplňuje institut nabytí státního občanství určením otcovství, které upravuje zákon o státním občanství v § 7.⁹⁸ Pokud matka nesplňuje požadavky dle předmětného ustanovení a zároveň není ani schopná prokázat otcovství matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku, pak může stále její dítě nabýt státní občanství České republiky, avšak prostřednictvím daného institutu udělení. Musí však splnit podmínku, že určení otcovství nemá účelový charakter, jehož cílem bylo zejména získání oprávnění

⁹⁶ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 204 až 206.

⁹⁷ KÖRBL, Hugo. § 28 [Udělení českého občanství dítěti na základě souhlasného určení otcovství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 180 a 181.

⁹⁸ Blíže k danému tématu v kapitole 2.2. této diplomové práce.

k pobytu dítěte a jeho matky na území České republiky nebo zneužití systému státní sociální podpory v České republice.⁹⁹

Žádost se podává u Ministerstva vnitra nebo u kteréhokoliv krajského úřadu nebo zastupitelského úřadu v cizině, který musí žádost ve lhůtě 30 dnů od jejího podání doručit Ministerstvu vnitra. O žádosti rozhoduje Ministerstvo vnitra a při posuzování, zda mělo určení otcovství účelový charakter, zohledňuje zejména to, zda otec žije s dítětem ve společné domácnosti, zda se podílí na výchově dítěte a zda plní vyživovací povinnosti vůči dítěti.

Žádost může Ministerstvu vnitra podat zákonný zástupce dítěte nebo jeho opatrovník ve lhůtě 1 roku ode dne, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství a v případě, že bylo dané prohlášení učiněno ještě před narozením dítěte, tak ve lhůtě 1 roku ode dne jeho narození.¹⁰⁰

Lhůta k vyřízení žádosti činí 60 dnů ode dne, kdy byla žádost doručena Ministerstvu vnitra. Pokud Ministerstvo vnitra shledá, že jsou splněny všechny podmínky pro udělení státního občanství, pak vydá dítěti listinu o udělení státního občanství, kterou převezme zákonný zástupce dítěte nebo jeho opatrovník.

3.5.2. Udělení státního občanství dítěti, jehož rodič má povolený pobyt nad 90 dnů

Pokud bylo dítě narozeno na území České republiky, avšak nemůže nabýt státní občanství narozením dle § 5 zákona o státním občanství¹⁰¹, pak pořád ještě může nabýt státní občanství prostřednictvím institutu udělení státního občanství dle § 29 zákona o státním občanství. K tomu však musí splňovat podmínku, že alespoň jeden z rodičů dítěte má na území České republiky ke dni narození dítěte povolen pobyt na dobu delší než 90 dnů.

Žádost může podat zákonný zástupce dítěte nebo jeho opatrovník k Ministerstvu vnitra. K rozhodnutí má Ministerstvo vnitra lhůtu stejnou jako u klasického řízení o udělení státního občanství (180 dnů od podání žádosti), neboť zákon k danému zvláštnímu řízení nestanovuje lhůtu jinou. Pokud Ministerstvo vnitra shledá, že žádost splňuje všechny zákonem stanovené podmínky, pak

⁹⁹ Viz § 28 odst. 1 zákona o státním občanství.

¹⁰⁰ Viz § 28 odst. 2 zákona o státním občanství.

¹⁰¹ Blíže k danému tématu v kapitole 2.1. této diplomové práce.

žádosti vyhoví a vystaví žadateli listinu o udělení státního občanství České republiky, kterou převezme jeho zákonný zástupce nebo opatrovník.

Ministerstvo vnitra však státní občanství dítěti neudělí, pokud rodič neučiní ve vztahu k příslušným orgánům státu, jehož je občanem, bez závažných důvodů úkon, na základě kterého by dítě nabylo státní občanství daného státu narozením.¹⁰²

3.5.3. Udělení státního občanství nalezcí staršímu 3 let

Tak, jako u předchozích speciálních způsobů udělení státního občanství, tak i tento druh udělení doplňuje jiný způsob nabytí státního občanství, kterým je nabytí státního občanství nalezením.¹⁰³

Dle ustanovení § 30 odst. 1 zákona o státním občanství Ministerstvo vnitra udělí státní občanství osobě starší 3 let, která byla nalezená na území České republiky a u které se z důvodu jejího stupně rozumové vyspělosti nebo zdravotního postižení nepodaří zjistit její totožnost, pokud do 6 měsíců nevyjde najevo, že nabylo státní občanství jiného státu.

Žádost podává její opatrovník k Ministerstvu vnitra nebo k jakémukoliv krajskému úřadu, který pak žádost ve lhůtě 30 dnů od jejího podání doručí Ministerstvu vnitra. K žádosti však musí opatrovník také připojit pravomocné rozhodnutí o svém ustanovení a pak také lékařský posudek ohledně nalezence.¹⁰⁴

Řízení o udělení státního občanství nalezcí může být také zahájeno z moci úřední Ministerstvem vnitra, pokud se dozví o takové osobě, u které lze důvodně předpokládat, že by tímto způsobem státní občanství nabyt.¹⁰⁵ Jedná se o jediný způsob, kdy může Ministerstvo vnitra samo zahájit řízení o udělení státního občanství.

K nabytí státního občanství pak dojde dnem převzetí listiny o udělení státního občanství České republiky opatrovníkem.

¹⁰² Viz § 29 odst. 4 zákona o státním občanství.

¹⁰³ Blíže k danému tématu v kapitole 2.4. této diplomové práce.

¹⁰⁴ KÖRBL, Hugo. § 30 [Udělení českého občanství nalezcí staršímu 3 let]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 188.

¹⁰⁵ Viz § 30 odst. 2 zákona o státním občanství.

4. Správní řízení o udělení státního občanství

Řízení o udělení státního občanství je správním řízením definovaným správním řádem¹⁰⁶. Dle § 9 správního řádu je takovým řízením každý postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá. Správním orgánem správní řád dle § 1 odst. 1 myslí orgány moci výkonné, orgány územních samosprávných celků a jiné orgány a osoby, které vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.

Vzhledem k tomu, že rozhodujícím orgánem v daném řízení je Ministerstvo vnitra, což je orgán moci výkonné, v jehož působnosti je rozhodování o daných žádostech, a výsledkem daného řízení je rozhodnutí, kterým se, jak je již detailněji uvedeno v předchozích kapitolách, podstatným způsobem mění práva a povinnosti žadatele, pak je zřejmé, že daný postup naplňuje výše uvedenou definici, a tedy je považován za správní řízení. S výše uvedeným závěrem se shoduje i Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku konstatoval, že se jedná o klasické správní řízení.¹⁰⁷

Z toho důvodu je tedy nutné konstatovat, že se na řízení o udělení státního občanství bude dále vztahovat i obecná úprava správního řízení dle správního řádu. Je to dáno tím, že dle ustanovení § 1 odst. 2 správního řádu se na správní řízení použijí ustanovení správního řádu, pokud jiný zákon nestanoví jinak. Jedná se o použití principu subsidiarity, který obecně stanovuje pravidlo, že správní řád je tzv. *lex generalis*, který upravuje obecná a nejzákladnější pravidla pro správní řízení. Tyto pravidla pak mohou být dále rozvíjena, doplňována či i měněna prostřednictvím dalších zvláštních zákonů, tzv. *lex specialis*.¹⁰⁸

V daném případě je zvláštním zákonem zákon o státním občanství, který sice dané řízení upravuje, ale zdaleka ne všechny jeho aspekty, a tudíž je nutné u daného řízení z velké části použít i obecná ustanovení správního řádu.

¹⁰⁶ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“).

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 31/2005-78 ze dne ze dne 4. 5. 2006.

¹⁰⁸ KOPECKÝ, M. Správní právo. Obecná část. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 338.

4.1. Zahájení řízení

Obecně lze správní řízení zahájit pouze dvěma způsoby. Prvním je zahájení řízení z úřední povinnosti správního orgánu dle § 46 správního řádu. Druhou možností je pak zahájení řízení na základě podání žádosti.

Dle zákona o státním občanství lze dané řízení zahájit hlavně na základě žádosti oprávněné osoby s tím, že zároveň uvádí i jednu výjimku, kdy lze zahájit řízení z moci úřední. *“Řízení o udělení českého občanství je řízením, které se zahajuje na žádost oprávněné osoby. Výjimkou je řízení o nabytí českého občanství udělením u nalezenců starších 3 let ve smyslu § 30 Zákona, které může být zahájeno z moci úřední Ministerstvem, či na základě žádosti ustanoveného opatrovníka.”*¹⁰⁹

Vzhledem k tomu, že § 30 zákona o státním občanství představuje výjimku, se bude autor této diplomové práce hlavně zabývat řízením, které je zahájeno na základě žádosti.

Okamžikem zahájení řízení je tedy okamžik, kdy žádost dojde místně příslušnému správnímu orgánu.¹¹⁰

4.2. Podání žádosti

Věcně a místně příslušným orgánem pro podání žádosti je dle § 17 zákona o státním občanství krajský úřad, který je určen dle trvalého bydliště žadatele. Pokud má žadatel trvalý pobyt v Praze, pak je věcně a místně příslušným úřad městské části, ve které má žadatel veden trvalý pobyt.¹¹¹

Žádost musí žadatel podat u daného úřadu osobně. Dle důvodové zprávy je to vyžadováno z toho důvodu, že k žádosti je třeba, aby žadatel předložil velké množství listin vydaných jak tuzemskými orgány, tak i orgány cizího státu. Při osobním podání může správní úřad posoudit náležitosti žádosti a dalších předkládaných listin a případně rovnou na místě žadatele vyzvat k případnému doplnění žádosti či její opravě.¹¹² Osobní účast žadatele při podání žádosti je také důvodná z toho důvodu, že krajský úřad má dle § 21 zákona o státním občanství

¹⁰⁹ KÖRBL, Hugo. § 17 [Krajský úřad]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 13a a 135.

¹¹⁰ Viz § 44 zákona o státním občanství.

¹¹¹ Pro přehlednost bude autor této diplomové práce používat pro všechny tyto správní orgány souhrnný pojem „krajský úřad“.

¹¹² Důvodová zpráva k § 17 zákona o státním občanství.

povinnost vyplnit se žadatelem dotazník a předložit Ministerstvu vnitra vlastní stanovisko ohledně splnění podmínek k udělení státního občanství.

Žadatelem může být pouze fyzická osoba, která není občanem České republiky. Vyplývá to už jen ze samé podstaty žádosti, kdy účelem podání žádosti je získání státního občanství České republiky.

Zákon o státním občanství dále ve svém § 18 upravuje speciální možnosti podání žádosti o udělení státního občanství. Jedná se o (i) společnou žádost manželů, (ii) společnou žádost manželů a jejich dětí, (iii) společnou žádost rodičů a jejich dětí a (iv) samostatnou žádost pro dítě.

Společná žádost bude správním orgánem posuzovaná ve společném řízení dle § 140 správního řádu. To znamená, že správní orgán v daném řízení založí jeden společný spis a každý ze žadatelů bude rovnocenným účastníkem řízení. Výsledkem bude jedno společné rozhodnutí. Splnění podmínek pro udělení státního občanství však správní orgán samozřejmě posuzuje u každého z žadatelů samostatně.

Právě zde se silně projevuje zásada jednotného občanství v rámci rodiny. To je jedním z důvodů, proč Ministerstvo vnitra bude zpravidla u výše uvedených společných žádostí rozhodovat jednotně. Pokud Ministerstvo vnitra dojde k závěru, že podmínky pro udělení státního občanství splňuje pouze jeden z žadatelů, pak má zpravidla ve zvyku zamítnout společnou žádost s účinky pro všechny žadatele v daném řízení, a to z důvodu zachování jednotného občanství v rámci rodiny.¹¹³ Ministerstvo vnitra však tuto zásadu nemusí dodržovat vždy, posuzovat by se měla každá společná žádost individuálně a v potaz by se měly brát i další skutečnosti, např. věk dětí, jejich závislost na rodičích nebo i vztah mezi manžely. V takovém případě by mělo Ministerstvo vnitra společnou žádost dle § 140 odst. 3 správního řádu vyloučit ze společného řízení a rozhodnout o daných, již individuálních, žádostech samostatně. K tomuto postupu je dle názoru Nejvyššího správního soudu Ministerstvo vnitra v obdobných situacích dokonce přímo povinno přistoupit, případně musí jiný postup dostatečně odůvodnit.¹¹⁴

¹¹³ KÖRBL, Hugo. § 18 [Společná žádost a samostatná žádost pro dítě]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 143 a 144.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. As 73/2009 ze dne 24. 6. 2010.

Do společné žádosti může být zahrnuto i dítě. Pokud však žádost podává společně s dítětem pouze jeden z rodičů, je nutné, aby k žádosti připojil i souhlas druhého rodiče s úředně ověřeným podpisem. Pokud však druhý rodič vyjádří svůj souhlas osobně před úřadem, pak stačí, aby k žádosti připojil svůj podpis bez úředního ověření. Souhlas druhého rodiče se však nevyžaduje, pokud byl rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel.¹¹⁵

Pokud chce o státní občanství žádat jen dítě, pak to musí provést prostřednictvím svých rodičů, případně pokud nemá ani jednoho z rodičů, pak prostřednictvím zákonného zástupce nebo opatrovníka. Je to dáno tím, že dítě, tedy osoba mladší 18 let, pokud nenabyla plné svéprávnosti, nemá dostatečnou procesní způsobilost k činění samostatných úkonů ve správním řízení.¹¹⁶ Pokud za dítě podává žádost jen jeden rodič, musí druhý rodič přiložit k žádosti svůj souhlas za stejných podmínek, jak je popsáno výše u společného řízení s dítětem.

Pokud je společná či samostatná žádost směřovaná ve prospěch dítěte staršího 15 let, pak k dané žádosti musí dítě přiložit jeho souhlas s úředně ověřeným podpisem anebo bez úředně ověřeného podpisu, pokud daný souhlas projeví dítě osobně před úřadem.¹¹⁷ Podmínka souhlasu dítěte staršího 15 let je dána právě v souvislosti s rozumovou vyspělostí dítěte, kdy již dítě v daném věku je schopno posoudit, co je v jeho zájmu, a podle toho se i rozhodnout, zda státní občanství České republiky chce.

4.3. Náležitosti žádosti

Žádost o udělení státního občanství se nepodává na žádném speciálním formuláři, neboť to zákon nevyžaduje.¹¹⁸ Žadatel je tedy nucen žádost sepsat sám, a to na základě obecných náležitostí žádosti dle správního řádu a dále speciální úpravy náležitostí žádosti dle zákona o státním občanství.

Dle § 16 správního řádu mohou být písemnosti předkládány pouze v originálním znění a v českém nebo slovenském jazyce. Žádost tedy musí být

¹¹⁵ Viz § 18 odst. 2 zákona o státním občanství.

¹¹⁶ Viz § 29 správního řádu.

¹¹⁷ Viz § 18 odst. 5 zákona o státním občanství.

¹¹⁸ KÖRBL, Hugo. § 19 [Náležitosti žádosti]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 147.

sepsána v jednom z těchto dvou jazyků. Pokud má žadatel listiny v jiném jazyce, musí k nim nechat vyhotovit úředně ověřený překlad do českého jazyka¹¹⁹. Správnímu orgánu pak žadatel překládá pouze tento úředně ověřený překlad. Tyto pravidla pak platí dle § 66 zákona o státním občanství také na listiny vystavené orgány cizího státu s výjimkou vícejazyčných standartních formulářů vyhotovených podle přímo použitelného předpisu Evropské unie.

4.3.1. Obecné náležitosti žádosti

Obecné náležitosti žádosti upravuje správní řád ve svém § 45 a § 37 odst. 2. Dle těchto ustanovení musí být z žádosti jasně zřejmé (i) kdo žádost činí, (ii) jaké věci se žádost týká a (iii) čeho se žadatel domáhá, resp. o co konkrétně žádá.

Žádost musí dále obsahovat označení správního orgánu, pro kterého je určena.¹²⁰ Tímto orgánem bude vždy Ministerstvo vnitra jakožto orgán, který o žádosti rozhoduje. Místně příslušný krajský úřad je pouze správním orgánem, ke kterému se žádost podává, žádost tedy nesměřuje vůči krajskému úřadu, ale vůči Ministerstvu vnitra.

Žadatel musí k žádosti připojit svůj podpis. Vzhledem k tomu, že právní řád nestanovuje k danému podpisu žádosti další speciální podmínky, pak stačí obyčejný podpis. Podpis žadatele tedy nemusí být úředně ověřen. Samozřejmě s výjimkou úředního ověření podpisu u souhlasu druhého rodiče a dítěte staršího 15 let u žádosti týkající se udělení státního občanství dítěti dle § 18 zákona o státním občanství.

Dále musí žadatel ve své žádosti uvést své jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě jinou adresu pro doručování. Tyto informace jsou v žádosti důležité zejména k označení, kdo žádost činí, a to takovým způsobem, aby nemohlo dojít k záměně osob.

Pokud se žadatel často nezdržuje na adrese svého trvalého pobytu, je nutné, aby označil v žádosti adresu pro případné doručování listin (což je důležité zejména u výzev správního orgánu). Případně, pokud žadatel v žádosti uvedl adresu pro doručování, avšak jí v průběhu řízení změnil, je nutné tuto změnu

¹¹⁹ Dle jiných právních předpisů a mezinárodních smluv je také třeba udělat i jinou formu ověření, např. superlegalizace prostřednictvím apostily.

¹²⁰ Viz § 37 odst. 2 správního řádu.

adresy správnímu orgánu sdělit. Správní řád totiž dle § 20 uvádí, že pokud žadatel uvede správnímu orgánu adresu pro doručování, pak správní orgán doručuje žadateli písemnosti přednostně na tuto adresu. Pokud adresa pro doručování uvedena nebude nebo bude uvedena nesprávná adresa, pak bude správní orgán doručovat písemnosti na adresu trvalého pobytu cizince (nebo na uvedenou nesprávnou adresu pro doručování), tedy na adresu, kde se žadatel nezdržuje a nebude si moci doručovanou listinu vyzvednout. Správně dle § 20 správního řádu by měl správní orgán brát jako druhou v pořadí pro doručování adresu dle informačního systému evidence obyvatel, u cizinců se však v daném systému adresa pobytu nezaznamenává.¹²¹

Pokud se žadatel zdržuje na jiné adrese, než kterou uvedl, nebo se nezdržuje na adrese svého trvalého pobytu a zároveň správnímu orgánu neuvede adresu pro doručování, pak může dojít k situaci, kdy správní orgán doručí listinu na špatnou adresu. Tato listina se pak bude dle § 24 odst. 1 správního řádu po 10 dnech od nevyzvednutí považovat za doručenou (dojde k tzv. „fikci doručení“). To může mít pro žadatele fatální důsledky, neboť od okamžiku účinku fikce doručení začnou běžet lhůty vztahující se k dané listině. U výzvy k vyjádření nebo doplnění může tedy v důsledku dojít následně i k zamítnutí žádosti, případně u doručení zamítnutí žádosti může dojít k uplynutí lhůty k podání řádného či mimořádného opravného prostředku.

4.3.2. Speciální náležitosti žádosti

Speciální náležitosti žádosti upravuje zákon o státním občanství v § 19. Dle daného ustanovení musí být z žádosti dále patrné, zda žadatel žádá o prominutí splnění některých podmínek pro udělení státního občanství a z jakých konkrétních důvodů by mu měly být tyto podmínky prominuty.

Pokud si je žadatel již při podání žádosti vědom toho, že nesplňuje některou podmínku pro udělení žádosti, avšak mu může být daná podmínka dle § 15 zákona o státním občanství prominuta, pak je v zájmu žadatele o těchto skutečnostech správní orgán informovat a zároveň uvést konkrétní důvody, které umožňují nesplnění dané podmínky prominout. Pokud tak žadatel neučiní, pak

¹²¹ Viz § 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

riskuje, že Ministerstvo vnitra dané důvody k prominutí přehlédne (resp. se o nich nikdy nedozví) a žádost zamítne.

Ačkoliv se dle obsahu daného ustanovení může zdát, že se jedná o povinnou náležitost žádosti s tím, že nesplnění této povinnosti může vést k negativním následkům, dle názoru autora této diplomové práce se tak na dané ustanovení dívat nelze a jedná se spíše o doporučení zákonodárce pro žadatele, aby měl jistotu, že správní orgán bude znát všechny skutečnosti, které by mohly k prominutí nesplnění podmínky přispět. Dle judikatury Nejvyššího správního soudu má totiž Ministerstvo vnitra při zjištění nesplnění některé podmínky pro udělení státního občanství přímo povinnost zkoumat a provést správní úvahu o tom, zda danou podmínku lze prominout a zda jsou k tomu dány důvody.¹²² Dle názoru autora této diplomové práce a i jiných autorů odborné literatury by na tomto závěru neměla nic měnit ani změna legislativy v podobě zákona o státním občanství.¹²³

4.3.3. Přílohy k žádosti

Zákon o státním občanství dále ve svém § 19, § 20, § 21 a § 77 uvádí výčet všech příloh, které musí žadatel k žádosti připojit. Účelem těchto příloh je prokazatelné osvědčení splnění všech zákonem stanovených podmínek pro udělení státního občanství. Jedná se o výčet těch nejn nutnějších listin k prokázání všech rozhodných skutečností, žadatel však může přiložit listiny i nad rámec daného výčtu, pokud to považuje za nutné k prokázání některých jeho tvrzení (např. k prominutí podmínek pro udělení státního občanství). Ministerstvo vnitra si dále může vyžádat od žadatele další listiny, pokud to bude považovat za vhodné.¹²⁴

Žádost musí obsahovat následující přílohy:

- a) rodný list;
- b) oddací list nebo doklad o vzniku registrovaného partnerství;

¹²² Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 39/2009-81 ze dne 20. 8. 2009.

¹²³ KÖRBL, Hugo. § 15 [Prominutí splnění některých podmínek stanovených pro udělení státního občanství České republiky]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 124.

¹²⁴ Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. Udělení státního občanství České republiky [online]. mvcr.cz [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

- c) doklad o rozvodu manželství nebo rozhodnutí o zrušení registrovaného partnerství;
- d) úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera;
- e) doklad prokazující bezúhonnost žadatele ve státě, jehož je občanem nebo ve státě, kde se nepřetržitě zdržoval alespoň 6 měsíců;
- f) životopis;
- g) doklad prokazující splnění podmínky znalosti českého jazyka a českých reálií;
- h) doklad, který prokazuje pobyt žadatele na území České republiky a jeho pobyty v zahraničí;
- i) potvrzení, že žadatel nemá v evidenci daní u orgánů Finanční správy ani orgánů Celní správy České republiky evidován nedoplatek;
- j) potvrzení, že žadatel nemá nedoplatek na sociálním a zdravotním pojištění;
- k) doklady prokazující zdroje finančních prostředků žadatele k zajištění jeho životních potřeb v České republice;
- l) doklady prokazující pracovní aktivity žadatele na území České republiky;
- m) doklady prokazující studijní aktivity žadatele na území České republiky;
- n) dotazník k žádosti o udělení státního občanství; a
- o) stanovisko obecního úřadu obce, u které je žadatel přihlášen k pobytu a krajského úřadu, u kterého se podává žádost.

Rodný list, oddací list nebo doklad o vzniku registrovaného partnerství, doklad o rozvodu manželství nebo rozhodnutí o zrušení registrovaného partnerství a úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera slouží k prokázání osobního stavu žadatele. U těchto listin je velmi pravděpodobné, že jsou vyhotoveny v cizím jazyce, proto k nim musí žadatel vyhotovit úředně ověřený překlad. Z těchto dokumentů je vždy povinné doložit rodný list. Pokud žadatel nikdy v manželském vztahu či registrovaném partnerství nebyl, pak samozřejmě tyto doklady dokládat nebude.

Dokladem prokazujícím bezúhonnost žadatele se rozumí výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudem nebo správním orgánem cizího státu. Tento doklad je vydáván v úředním jazyce daného státu, bude tedy nutné k němu udělat i úředně ověřený překlad. Pokud žadatel v daném státu pobýval v posledních 10 let pouze kratší dobu nebo tento cizí stát odmítá vydat takový doklad, pak stačí, aby žadatel předložil čestné prohlášení o své bezúhonnosti. Tyto doklady nesmí být ke dni podání žádosti starší než 6 měsíců.

Životopis musí být vyhotoven volnou formou a pouze v českém jazyce. Je zajímavé, že může být vyhotoven pouze v českém a nikoliv i ve slovenském jazyce, když správní řád umožňuje předkládat písemnosti i v jazyce slovenském. To může být dáno nejspíš tím, že je to jeden ze způsobů, jak posoudit u žadatele znalost českého jazyka a jeho integraci ve společnosti. V životopise by měl žadatel uvádět zejména skutečnosti, které jsou relevantní k posouzení žádosti, tj. informace o jeho rodinném a společenském životě, pracovní a studijní činnost na území České republiky a údaje o pobytu žadatele na území České republiky a v cizině. Žadatel by tuto přílohu neměl příliš podceňovat, neboť je to vhodný způsob k prokázání naplnění podmínky integrace žadatele z hlediska rodinného, sociálního i kulturního.

Znalost českého jazyka a českých reálií žadatel prokazuje předložením dokladu o absolvování zkoušky ve formě osvědčení Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, které prokazuje úspěšné složení obou zkoušek.¹²⁵ Pokud žadatel absolvoval alespoň 3 školní roky základního, středního nebo vysokoškolského vzdělání v českém jazyce, pak stačí předložit doklad, který danou skutečnost prokáže (takovým dokladem bude zpravidla školní vysvědčení). Pokud se žadatel domnívá, že nemusí splňovat povinnost prokázání znalosti českého jazyka a českých reálií z důvodu, že má tělesné či mentální postižení, které mu znemožňuje si osvojit dané znalosti, pak musí tuto skutečnost prokázat doložením patřičného dokladu.

Doklad, který prokazuje pobyt žadatele na území České republiky a v zahraničí může mít jakoukoliv podobu. Takovým dokladem může být průkaz o povolení k pobytu, potvrzení o pobytu vydaný na příslušném pracovišti

¹²⁵ Viz kapitola 3.2.5. této diplomové práce.

Ministerstva vnitra, víza či letenky.¹²⁶ Na základě zkušeností autora této diplomové práce a konzultace s Krajským úřadem v Karlových Varech lze pobyt na území České republiky a v zahraničí prokázat také potvrzením o prezenčním studiu, školním vysvědčením, smlouvou o nájmu bytu nebo také prostým písemným prohlášením žadatele. Vždy však bude hlavně záležet na konzultaci s příslušným krajským úřadem, jaké doklady k prokázání daných skutečností bude mít za dostatečné.

Potvrzení, že žadatel nemá v evidenci daní u orgánů Finanční správy ani orgánů Celní správy České republiky evidován nedoplatek, nesmí být ke dni podání žádosti starší než 30 dnů. Proto by si měl žadatel podání žádosti a zajištění všech povinných příloh rozvrhnout tak, aby danou dobu stáří listin nepřekročil. Dle doporučení Krajského úřadu v Karlových Varech by žadatel měl v ideálním případě podat žádost u příslušných správních úřadu o vydání daných potvrzení až v době, kdy již obstaral všechny ostatní přílohy. Průběh žádosti je upraven v daňovém řádu¹²⁷ dle jeho § 151. Žádost musí žadatel podat k místně příslušnému finančnímu a celnímu úřadu dle místa pobytu žadatele.¹²⁸ Na základě zkušeností autora této diplomové práce příslušný správní úřad vydá dané potvrzení během několika pracovních dnů a za vydání takového potvrzení musí žadatel zaplatit správní poplatek ve výši 100,- Kč.¹²⁹

Potvrzení, že žadatel nemá nedoplatek na sociálním a zdravotním pojištění, uvádí jako povinnou přílohu žádosti § 77 zákona o státním občanství. Dané ustanovení se nachází až v části přechodných ustanovení z toho důvodu, že zákonodárce v současné době předpokládá, že v budoucnu se právní úprava změní v tom smyslu, že se zřídí jedno inkasní místo, na základě kterého by daná potvrzení vydával finanční úřad v rámci potvrzení o neexistenci nedoplatku na daních.¹³⁰ Do doby zřízení jednoho inkasního místa musí daná potvrzení vydávat příslušná zdravotní pojišťovna¹³¹ a příslušná okresní správa sociálního

¹²⁶ KÖRBL, Hugo. § 20 [Přílohy žádosti]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 153.

¹²⁷ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“).

¹²⁸ Viz § 13 daňového řádu. Místem pobytu fyzické osoby rozumí adresa místa trvalého pobytu občana České republiky, nebo adresa hlášeného místa pobytu cizince.

¹²⁹ Viz bod 2 písm. a) položky 1 přílohy zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“).

¹³⁰ KÖRBL, Hugo. § 77 [Jedno inkasní místo]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 278.

¹³¹ Viz § 26e zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění

zabezpečení¹³². Dle zkušeností autora této diplomové práce se za vydání daných potvrzení neplatí správní poplatek a jsou vydávána zpravidla ihned po podání žádosti.

Doklady prokazující zdroje finančních prostředků žadatele k zajištění jeho životních potřeb v České republice mají zpravidla sloužit ke splnění podmínky, aby žadatel prokázal výši a zdroje svých příjmů. Zákon o státním občanství v § 20 odst. 2 demonstrativně uvádí, že takovými doklady může být (i) potvrzení o tom, zda je žadatel příjemcem starobního, invalidního nebo jiného důchodu, (ii) doklad, který prokazuje příjmy manžela nebo registrovaného partnera žadatele a (iii) doklady, který prokazují příjmy žadatele ze zahraničí. Dále se bude jednat zejména o doklady, který prokazují celkovou výši příjmů žadatele, potvrzení příslušného Úřadu práce České republiky o tom, zda je žadatel příjemcem dávek státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi nebo např. daňová přiznání.¹³³

Doklady prokazující pracovní a studijní aktivity žadatele na území České republiky mají sloužit k tomu, aby žadatel prokázal svoji sociální integraci. Dané skutečnosti žadatel dle § 20 odst. 3 a odst. 4 zákona o státním občanství prokazuje (i) potvrzením o svém zaměstnání včetně informace o výši příjmu, který žadateli vydává jeho zaměstnavatel, (ii) pracovními smlouvami, dohodami o pracovní činnosti a o provedení práce, (iii) potvrzení o studiu, který žadateli vydává příslušná školní instituce a (iv) poslední školní vysvědčení. Jedná se však o demonstrativní výčet, žadatel tety může dané skutečnosti prokazovat i jinými doklady.

Dle § 21 odst. 1 zákona o státním občanství má krajský úřad povinnost společně se žadatelem vyplnit dotazník k žádosti. *„Dotazník musí být vyplněn ve spolupráci se žadatelem. V případě, že žadatel přinese již vyplněný dotazník, musí ho krajský úřad s žadatelem projít a zkontrolovat. Pokud by taková kontrola možná nebyla, je třeba vyplněný dotazník odmítnout a s žadatelem vyplnit nový.“*¹³⁴ Tento dotazník se pak připojí k žádosti jako jeho příloha již samotným

pozdějších předpisů.

¹³² Viz § 22d zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ KÖRBL, Hugo. § 20 [Přílohy žádosti]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 154.

¹³⁴ KÖRBL, Hugo. § 21 [Postup po zahájení řízení]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 157 a 158.

správním orgánem. Dotazník má dvě verze, které se odlišují na základě toho, zda je žadatel zletilou či nezletilou osobou. Vzory těchto dvou dotazníků jsou uvedeny přímo v příloze č. 2 zákona o státním občanství. Tyto vzory se však od sebe liší pouze svojí strukturou, obsahově oba vzory dotazníku pokrývají ve svém důsledku tytéž informace. Do dotazníku se vyplňují základní informace o osobě žadatele, o jeho příjmech a zaměstnání, o jeho dosavadním státním občanství, o jeho pobytu na území České republiky, případně také informace o jeho rodičích, o manželovi (manželce) nebo o dětech žadatele.

Poslední uvedenou přílohou žádosti je stanovisko krajského úřadu, u kterého se žádost podává a stanovisko obecního úřadu, ve kterém je žadatel přihlášen k pobytu. Krajský úřad by se měl ve svém stanovisku vyjádřit pouze k tomu, zda žadatel splňuje podmínky pro udělení státního občanství. Vyjadřuje se však pouze k těm podmínkám, které je schopný z přiložených dokumentů posoudit.¹³⁵ Stanovisko obecního úřadu by mělo sdělovat informace týkající se případných přestupků žadatele, plnění poplatkových povinností, plnění povinností na úseku živnostenského podnikání a další informace, které jsou relevantní k posouzení splnění podmínek k udělení státního občanství.¹³⁶ Dle zkušeností autora této diplomové práce a informací poskytnutých od Krajského úřadu v Karlových Varech o poskytnutí stanoviska obecního úřadu nežadá žadatel, ale krajský úřad, u kterého byla žádost podána.

4.3.4. Další podklady pro rozhodnutí o žádosti

Následně příslušný krajský úřad žádost, včetně všech její příloh, zašle do 30 dnů od jejího podání Ministerstvu vnitra¹³⁷, který již žádost zkoumá podrobněji za účelem vydání rozhodnutí o žádosti.

Po doručení žádosti a její příloh má Ministerstvo vnitra dále dle § 22 zákona o státním občanství povinnost i oprávnění si k prokázání splnění dalších povinností pro udělení státního občanství vyžádat další dokumenty.

Pokud je žádost neúplná nebo má Ministerstvo vnitra za to, že je třeba k rozhodnutí o žádosti doložit další dokumenty či ověřit další skutečnosti, pak Ministerstvo vnitra může žadatele vyzvat k napravení nedostatků žádosti nebo k

¹³⁵ KÖRBL, Hugo. § 21 [Postup po zahájení řízení]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 156.

¹³⁶ Důvodová zpráva k §19 až 21 zákona o státním občanství.

¹³⁷ Viz § 21 odst. 1 zákona o státním občanství.

doplnění dalších dokladů.¹³⁸ Pokud požadované informace nebo doklady mají k dispozici jiné správní orgány, orgán územního samosprávného celku nebo zdravotní pojišťovna, pak může Ministerstvo vnitra požadovat dané informace přímo od těchto orgánů.¹³⁹

K prokázání splnění podmínky trestní bezúhonnosti u žadatele staršího 15 let je pak Ministerstvo vnitra povinno vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů.¹⁴⁰ Rejstřík trestů je organizační složkou státu, který je zřízen k vedení evidence fyzických a právnických osob pravomocně odsouzených pro trestní čin nebo přestupek. Údaje z evidence Rejstříku trestů slouží pro potřebu trestního, občanskoprávního nebo správního řízení a k prokazování bezúhonnosti, tedy slouží i k prokázání splnění podmínky bezúhonnosti v řízení o udělení státního občanství.¹⁴¹

Pokud je žadatel starší 15 let, pak je Ministerstvo vnitra dále povinno si vyžádat stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky k doložení, zda žadatel představuje pro Českou republiku bezpečnostní hrozbu či nikoliv. K dané problematice více viz kapitola 3.2.2. této diplomové práce.

4.3.5. Prominutí nepředložení některých dokladů

Dle § 67 odst. 1 zákona o státním občanství nemusí žadatel předkládat ty doklady, ze kterých lze zjistit ty skutečnosti, které si může správní orgán ověřit ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z registru rodných čísel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů, z informačního systému evidence cestovních dokladů nebo informačního systému evidence diplomatických a služebních pasů.

Pravomoc využívat výše uvedené informační systémy dále upravuje zákon o státním občanství ve svých § 56 až § 62. Z těchto informačních systémů může správní orgán získávat např. základní údaje o žadateli a dalších relevantních osobách, jejich rodná čísla, informace o jejich pobytu na území České republiky, informace o omezení svéprávnosti či zákazu pobytu a informace o jejich občanském průkazu či cestovním dokladu.

¹³⁸ Viz § 45 odst. 2 správního řádu.

¹³⁹ Viz § 22 odst. 1 zákona o státním občanství.

¹⁴⁰ Viz § 22 odst. 2 zákona o státním občanství.

¹⁴¹ Viz § 1 a § 2 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud zákonem požadovaný doklad žadatel nemůže předložit správnímu orgánu z důvodu, že takový doklad cizí stát nevydává, lze takový doklad nahradit jiným odpovídajícím dokladem vydaným daným státem.¹⁴²

Dle § 67 odst. 3 zákona o státním občanství může příslušný správní orgán prominout předložení dokladu, pokud by jeho obstarání bylo spojeno s těžko překonatelnou překážkou. Posouzení, co je takovou překážkou, pak bude čistě na správním uvážení příslušného správního orgánu, neboť se jedná o neurčitý právní pojem, který se bude posuzovat podle dané situace. Dle názoru autora může být takovou překážkou např. nemožnost žadatele vycestovat do daného cizího státu s tím, že příslušný doklad lze získat pouze osobně v tomto státě.

Dle komentáře k zákonu o státním občanství se příslušným správním orgánem myslí Ministerstvo vnitra, protože konečné rozhodnutí ve věci samé závisí právě na něm.¹⁴³ Dle názoru autora této diplomové práce však může využít institut prominutí přiložení povinné přílohy k žádosti i příslušný krajský úřad. Tento názor podporuje skutečnost, že zákonodárce se rozhodl v daném ustanovení použít pojem „příslušný správní orgán“ a nikoliv pojem „ministerstvo“ tak, jak jej využívá v jiných ustanoveních příslušného zákona. Krajský úřad může žadatele při jeho podání vyzvat k doplnění jeho žádosti, pokud tak žadatel neučiní a krajský úřad bude mít za to, že jde o podstatnou vadu žádosti, může dle § 66 odst. 1 písm. c) správního řádu řízení zastavit. Z toho důvodu autor této diplomové práce vyvozuje, že krajský úřad může místo zastavení řízení nedoplnění žádosti žadateli z výše uvedených důvodů prominout. Prominutí však bude mít pouze za následek to, že krajský úřad řízení nezastaví a žádost i s jejími přílohami doručí Ministerstvu vnitra, které musí znovu posoudit, zda při rozhodování o žádosti daný nedostatek promine anebo žádost zamítne (případně řízení zastaví).

Stejným způsobem pak může příslušný správní orgán prominout i ověření přikládaného dokladu, pokud je takové ověření zákonem vyžadováno.¹⁴⁴

¹⁴² Viz § 67 odst. 2 zákona o státním občanství.

¹⁴³ KÖRBL, Hugo. § 67 [Nepředkládané doklady]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 267.

¹⁴⁴ Viz § 66 odst. 2 zákona o státním občanství.

4.4. Lhůta pro vydání rozhodnutí

Ministerstvo vnitra má dle § 23 odst. 1 zákona o státním občanství povinnost rozhodnout o žádosti do 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena. Žádost je Ministerstvu vnitra však doručena až prostřednictvím příslušného krajského úřadu, u kterého byla žádost podána. Krajský úřad má však na předání žádosti Ministerstvu vnitra až 30 dní od podání žádosti.¹⁴⁵ Maximální možnou lhůtou pro vyřízení žádosti je tedy až 210 dnů od zahájení řízení, tedy od podání žádosti k příslušnému krajskému úřadu.

Takto dlouhá lhůta již byla podrobována kritice, neboť se jedná o opravdu dlouhou dobu, když se vezme v potaz to, že základní lhůtou dle § 71 správního řádu je rozhodování bez zbytečného odkladu, případně lhůta 30 dnů od zahájení řízení, kterou lze prodloužit až o dalších 30 dnů u zvláště složitých případů.¹⁴⁶ Lhůta 180 dní je dokonce lhůtou dvojnásobně větší než lhůta, která byla stanovena k vyřízení žádosti zákonem o nabytí a pozbytí státního občanství na 90 dní a počítala se již od zahájení řízení.¹⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu o státním občanství ospravedlňuje stanovení takto dlouhé lhůty tím, že takto dlouhá lhůta k vyřízení žádosti o udělení státního občanství není v právních rádech demokratických států nijak výjimečná.¹⁴⁸

Je však přinejmenším zajímavé, že i přes stanovení takto dlouhé lhůty je v praxi dodržování této lhůty velmi výjimečné. Dle zkušeností autora této diplomové práce je nedodržování této lhůty tak časté, že krajské úřady již žadatele při podání jeho žádosti předem varují, že o jeho žádosti bude rozhodnuto přibližně za rok. V některých případech dokonce vyřízení žádosti trvalo i rok a půl.¹⁴⁹ Dle informací poskytnutých od Krajského úřadu v Karlových Varech je doba vyřízení žádostí takto dlouhá, protože se ročně podává tak velké množství žádostí o udělení státního občanství, že za dobu 180 dnů se Ministerstvo vnitra s danou žádostí nestihá ani seznámit. To potvrzuje i sdělení Ministerstva vnitra, podle

¹⁴⁵ Viz § 21 odst. 1 zákona o státním občanství.

¹⁴⁶ KÖRBL, Hugo. § 23 [Lhůty k rozhodnutí]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 162.

¹⁴⁷ Viz § 10 odst. 5 zákona o nabytí a pozbytí státního občanství.

¹⁴⁸ Důvodová zpráva k § 23 zákona o státním občanství.

¹⁴⁹ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 191.

kterého bylo v roce 2017 podáno celkem 3 761 žádostí, v roce 2018 bylo podáno 4 371 žádostí a v roce 2019 bylo podáno celkem 4 732 žádostí.¹⁵⁰

Z toho důvodu je třeba, aby žadatel nedodržování této lhůty buď respektoval, anebo se proti ní bránil prostřednictvím návrhu na opatření proti nečinnosti dle § 80 správního řádu. Pokud se Ministr vnitra, jakožto nadřízený ministerstva vnitra, dozví o překročení zákonem stanovené lhůty k rozhodnutí, měl by z moci úřední učinit opatření proti takovéto nečinnosti.¹⁵¹ V takovém případě by měl Ministr vnitra (i) přikázat nečinnému správnímu orgánu rozhodnout ve stanovené lhůtě, nebo (ii) převzít věc a rozhodnout namísto daného orgánu, nebo (iii) přiměřeně prodloužit lhůtu pro vydání rozhodnutí.¹⁵² Je však otázkou, zda k výše uvedeným opatřením v daném řízení Ministr vnitra přistoupí, vezmeme-li v potaz, že překračování lhůty k vydání rozhodnutí o žádosti je dlouhodobou praxí Ministerstva vnitra.

Pokud takovýto návrh k učinění opatření proti nečinnosti dle správního řádu bude neúspěšný, pak se může žadatel obrátit na správní soud a dle § 79 soudního řádu správního¹⁵³ může u příslušného správního soudu podat žalobu proti nečinnosti a domáhat se, aby soud uložil správnímu orgánu povinnost rozhodnout o dané žádosti. Tuto žalobu však může žadatel podat pouze do jednoho roku od uplynutí lhůty pro vydání rozhodnutí o žádosti.¹⁵⁴

4.5. Rozhodnutí o žádosti

Ministerstvo vnitra může o žádosti rozhodnout třemi různými způsoby. Buď může (i) žádosti vyhovět a udělit žadateli státní občanství, (ii) může žádost zamítnout, nebo (iii) případně může zastavit řízení.

4.5.1. Vyhovění žádosti

Pokud Ministerstvo vnitra žádosti vyhová, pak dle § 24 odst. 1 zákona o státním občanství vydá žadateli listinu o udělení státního občanství České republiky namísto stejnopisu písemného vyhotovení rozhodnutí. Je to dáno tím, že

¹⁵⁰ Viz poskytnutí informace Ministerstva vnitra - statistické údaje k nabytí a pozbytí státního občanství ČR, dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/poskytnuti-informace-statisticke-udaje-k-nabyti-a-pozbyti-statniho-obcanstvi-cr.aspx>

¹⁵¹ Viz § 80 odst. 1 správního řádu.

¹⁵² Viz § 80 odst. 4 správního řádu.

¹⁵³ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“).

¹⁵⁴ Viz § 80 odst. 1 soudního řádu správního.

pokud Ministerstvo vnitra žádosti v plném rozsahu vyhovuje, pak rozhodnutí v písemné podobě nevyhotovuje.¹⁵⁵ Výroková část takového rozhodnutí, podstatné části odůvodnění a poučení o opravném prostředku se pak pouze vyhlásí a do spisu se učiní o daných skutečnostech záznam.¹⁵⁶

O vyhovění žádosti Ministerstvo vnitra bezodkladně informuje krajský úřad, u kterého se žádost podávala. Ten poté žadatele informuje o rozhodnutí Ministerstva vnitra a vyzve ho ke složení státoobčanského slibu.¹⁵⁷

Státoobčanský slib musí složit žadatel starší 15 let. Slib se skládá veřejně a slavnostním způsobem před ředitelem příslušného krajského úřadu (v hlavním městě Praze před tajemníkem úřadu městské části města Prahy), nebo před jím pověřenou osobou. Případně, z důvodů hodných zvláštního zřetele, lze slib složit v cizině před vedoucím zastupitelského úřadu nebo konzulárního úřadu České republiky. Státoobčanský slib zní následovně: „*Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu dodržovat její Ústavu a ostatní zákony České republiky.*“ Tento slib musí žadatel složit do 12 měsíců ode dne, kdy byl k tomu vyzván. Z důvodů hodných zvláštního zřetele pak Ministerstvo vnitra může složení státoobčanského slibu žadateli prominout.¹⁵⁸

Takové rozhodnutí pak nabývá právní moci dnem složení státoobčanského slibu, případně dnem nabytí právní moci rozhodnutí o prominutí složení státoobčanského slibu, nebo dnem převzetí listiny o udělení státního občanství České republiky dítěti mladšímu 15 let jeho zákonným zástupcem. Od tohoto dne se žadatel stává občanem České republiky.¹⁵⁹

Po složení státoobčanského slibu žadatel obdrží listinu o udělení státního občanství České republiky. Tento doklad je dle § 41 zákona o státním občanství listinou, která prokazuje, že je daná osoba občanem České republiky, avšak pouze

¹⁵⁵ Viz § 65 zákona o státním občanství.

¹⁵⁶ JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 67 [Obsah a forma rozhodnutí]. In: JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 425.

¹⁵⁷ KÖRBL, Hugo. § 24 [Vyhovění žádosti]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 165.

¹⁵⁸ Viz § 27 zákona o státním občanství.

¹⁵⁹ Viz § 27 odst. 1 zákona o státním občanství.

po dobu jednoho roku od jejího vydání. S obdrženou listinou pak může tento nový občan zažádat o vydání občanského průkazu a cestovního dokladu.¹⁶⁰

4.5.2. Zamítnutí žádosti

Pokud Ministerstvo vnitra dojde k závěru, že žadatel nesplňuje zákonem vyžadované podmínky k udělení státního občanství, pak žádost zamítne. Zamítnutí pak bude mít dle § 67 odst. 2 správního řádu písemnou formu. Ministerstvo vnitra pak dané rozhodnutí v souladu s § 72 odst. 1 správního řádu oznámí žadateli doručením stejnopisu písemného vyhotovení do vlastních rukou nebo vyhlášením, pokud s tím bude žadatel souhlasit. Právní moci dané rozhodnutí nabyde uplynutím 15 dnů od doručení rozhodnutí žadateli, případně dřív, pokud se žadatel vzdá práva na rozklad.¹⁶¹

Zamítnutí žádosti by mělo být v písemném vyhotovení řádně odůvodněno, aby bylo žadateli zřejmé, z jakých důvodů mu nebylo možné vyhovět.¹⁶² To však neplatí, pokud byla žádost zamítnuta z důvodu, že je žadatel považován za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, v takovém případě správnímu orgánu stačí pouze v odůvodnění žadateli sdělit, že byla žádost zamítnuta z daného důvodu a již blíže se k tomu nevyjadřovat. K tomu více v kapitole 3.2.2. této diplomové práce.

Pokud byla žádost zamítnuta, pořád může žadatel podat žádost o udělení státního občanství znovu, avšak až po uplynutí 2 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí žádosti.¹⁶³ Mohlo by se zdát, že je takovéto ustanovení v rozporu se překážkou „rei iudicatae“, tj. že je zde překážka věci rozhodnuté. Ta stanoví, že totéž právo nebo tutéž povinnost lze přiznat či uložit pouze jednou. Nové rozhodnutí však lze vydat i v případě, že tak stanoví zvláštní zákon (v tomhle případě zákon o státním občanství) a také v případě, že bylo vydáno pouze rozhodnutí negativní, neboť se překážka rei iudicatae vztahuje pouze na rozhodnutí pozitivní.¹⁶⁴

¹⁶⁰ KÖRBL, Hugo. § 27 [Státoobčanský slib]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 178.

¹⁶¹ Viz § 73 odst. 1 ve spojení s § 152 odst. 5 správního řádu.

¹⁶² JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 68 [Výroková část, odůvodnění, poučení]. In: JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 436 a 437.

¹⁶³ Viz § 25 zákona o státním občanství.

¹⁶⁴ JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 48 [Překážky řízení]. In:

Uplynutí dvouleté lhůty k opětovnému podání žádosti se však nevztahuje na žadatele, který byl v době zamítnutí žádosti dítětem nebo splnil-li žadatel v meziobdobí v důsledku uplynutí času podmínku, jejíž nesplnění bylo důvodem pro zamítnutí žádosti.¹⁶⁵ Dané ustanovení tak usnadňuje žadateli možnosti k opětovnému podání žádosti. Dle názoru autora této diplomové práce však nedává příliš smysl, že žadatel, který nesplnil ke dni podání žádosti některou ze zákonných podmínek pro udělení státního občanství, avšak tuto podmínku následně splnil v průběhu řízení o udělení státního občanství, musí správní orgán žádost zamítnout, když hned další den může žadatel podat žádost znovu s tím, že při stejných skutkových okolnostech již může správní orgán žádosti vyhovět.

4.5.3. Zastavení řízení

Ministerstvo vnitra je dále povinno dle § 66 správního řádu řízení o udělení státního občanství zastavit, pokud (i) žadatel vzal svoji žádost zpět, (ii) žádost byla zjevně právně nepřijatelná, (iii) žadatel neodstranil v určené lhůtě podstatné vady žádosti, (iv) žadatel nezaplatil ve stanovené lhůtě správní poplatky, (v) řízení již bylo zahájeno u jiného správního orgánu, (vi) žadatel zemřel, nebo (vii) žádost se stala zjevně bezpředmětnou.

Při rozhodování o zastavení řízení správní orgán neuplatňuje správní uvážení, při zjištění některé z výše uvedených skutečností je tedy správní orgán bez dalšího povinen řízení zastavit.¹⁶⁶

Dle názoru autora této diplomové práce je k zastavení řízení oprávněno jak Ministerstvo vnitra, tak i krajský úřad, u kterého je řízení o udělení státního občanství zahájeno. Je to z toho důvodu, že příslušný krajský úřad zde působí jako správní orgán a do předání žádosti Ministerstvu vnitra má pravomoc působit vůči žadateli autoritativně. Jediné, co by mělo jeho pravomoc omezovat je skutečnost, že zákon o státním občanství přiznává pravomoc meritorně rozhodovat o žádosti jen Ministerstvu vnitra. Zastavení žádosti však nemusí mít povahu meritorního

JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 299 a 300.

¹⁶⁵ Viz § 25 zákona o státním občanství.

¹⁶⁶ JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 66 [Důvody pro zastavení řízení]. In: JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 408.

rozhodnutí, ale může mít povahu úkonu pouze s procesními účinky, což obzvlášť platí u zpětvzetí žádosti nebo neodstranění podstatných vad žádosti.¹⁶⁷

U výše uvedených důvodů pro zastavení řízení považuje autor této diplomové práce za nejdůležitější pro žadatele skutečnost, že k zastavení řízení dojde z důvodu zpětvzetí žádosti. Právo žadatele na zpětvzetí žádosti je stanoveno § 45 odst. 4 správního řádu. Ke zpětvzetí žádosti může dojít i bez souhlasu správního orgánu, jedná se tedy o úkon, který závisí pouze na vůli žadatele.¹⁶⁸ Využití tohoto právního institutu může být pro žadatele jeden ze způsobů, jak se vyhnout dvouleté čekací době pro opětovné podání žádosti v případě, že by byla zamítnuta. Pokud by žadatel měl tušení, že jeho žádost bude zamítnuta, pak může vzít žádost zpět, aby nedošlo k zamítnutí žádosti, ale pouze k zastavení řízení. Tím bude řízení ukončeno, avšak nebude mít formu zamítnutí, a tedy žadatel nemusí čekat další dva roky na možnost podat žádost znovu. Musí však tak učinit nejpozději do okamžiku vydání, tedy nikoliv až doručení, rozhodnutí.¹⁶⁹

4.6. Opravné prostředky

Opravné prostředky jsou způsobem přezkumu rozhodnutí správních orgánů. Jedná se o správní řízení, jehož „*podstatou je přezkoumání rozhodnutí vydaného ve správním řízení, případně i postupu v řízení, které vydání tohoto rozhodnutí předcházelo. Účelem opravného řízení je náprava případných vad a nedostatků, které mohou být v přezkoumání rozhodnutí a jemu předcházejícím řízení, jako výsledku lidské činnosti, obsaženy.*“¹⁷⁰

Opravné prostředky se dále dělí na prostředky řádné a mimořádné. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, zda lze daný opravný prostředek využít před právní mocí předmětného rozhodnutí, nebo až po nabytí právní moci.¹⁷¹

¹⁶⁷ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 378 a 379.

¹⁶⁸ JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 45 [Žádost]. In: JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 284.

¹⁶⁹ KÖRBL, Hugo. § 25 [Lhůta pro podání nové žádosti po zamítnutí]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 167.

¹⁷⁰ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 385.

¹⁷¹ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 386 a 387.

4.6.1. Rozklad

Vzhledem k tomu, že o žádosti rozhoduje meritorně Ministerstvo vnitra, které je ústředním správním úřadem, lze podat proti zamítavému rozhodnutí rozklad, o kterém bude rozhodovat Ministr vnitra.¹⁷²

Rozklad je řádným opravným prostředkem, který se podává namísto odvolání proti nepravomocnému rozhodnutí ústředních správních úřadů, ministrem nebo vedoucím jiného ústředního správního úřadu v prvním stupni.¹⁷³ Vzhledem k tomu, že tyto správní úřady nemají nadřízený správní úřad, který by mohl o opravném prostředku rozhodovat, nemůže zde být devolutivní účinek (tedy, že o opravném prostředku rozhoduje nadřízený správní úřad), z toho důvodu je odvolání proti takovým rozhodnutím vyloučeno. Pro rozhodování o rozkladu však lze užít stejné principy jako pro odvolací řízení.¹⁷⁴ To potvrzuje i § 152 odst. 5 správního řádu, který stanovuje pravidlo, že se na rozklad přiměřeně použijí ustanovení o odvolání.

Rozklad tedy může žadatel podat, stejně jak by mohl u odvolání, do 15 dní od doručení zamítavého rozhodnutí o žádosti.¹⁷⁵

Ministr vnitra může v rámci řízení o rozkladu rozhodnutí buď potvrdit anebo žadateli vyhovět. Nemůže však žadateli státní občanství přímo udělit. Pokud Ministr vnitra žadateli vyhoví, pak napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí k novému projednání Ministerstvu vnitra s tím, že by Ministerstvo vnitra mělo dbát na názor Ministra vnitra a žadateli státní občanství udělit.¹⁷⁶ Ministr vnitra však musí o rozkladu rozhodnout ve lhůtě 120 dnů ode dne podání rozkladu.¹⁷⁷

4.6.2. Obnova řízení

Mimořádným opravným prostředkem je obnova řízení. Tento právní instrument umožňuje nově provést řízení před správním orgánem, které bylo ukončeno pravomocným rozhodnutím ve věci. Návrh na obnovu řízení může

¹⁷² JEMELKA, Luboš, PONĎĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 152 [Rozklad]. In: JEMELKA, Luboš, PONĎĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 809.

¹⁷³ Viz § 152 odst. 1 správního řádu.

¹⁷⁴ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 395.

¹⁷⁵ Viz § 83 odst. 1 správního řádu.

¹⁷⁶ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 199.

¹⁷⁷ Viz § 23 odst. 2 zákona o státním občanství.

žadatel podat ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o důvodech pro obnovu řízení, nejpozději však do 3 let od právní moci rozhodnutí.¹⁷⁸

Důvodem pro obnovu řízení je, pokud (i) vyjdou najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které nešly uplatnit v původním řízení, anebo (ii) se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo (iii) bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které bylo obnoveno. Společně pak tyto důvody musí také splňovat podmínku, že mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.¹⁷⁹

Novými skutečnostmi nebo důkazy se rozumí skutková zjištění, která v daném řízení nemohla být uplatněna bez zavinění žadatele. Tyto skutečnosti tedy v době řízení o udělení státního občanství existovaly, ale žadatel je buď neznal, nebo nemohl použít. Důkazy, které se ukázaly být nepravdivými, jsou skutečnosti, které správní orgán použil při svém uvážení, zda žádosti vyhovět, a které neodpovídají skutečné realitě.¹⁸⁰

Obnovu řízení lze také zahájit z moci úřední správním orgánem, který ve věci rozhodoval v posledním stupni s tím, že krom výše uvedených důvodů musí zahájením obnovy řízení také sledovat veřejný zájem. Správní orgán může rozhodnout o obnově řízení ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí s tím, že pokud bylo rozhodnutí vydáno v důsledku trestného činu, pak daná lhůta začíná běžet až dnem následujícím po dni nabytí právní moci rozsudku ohledně daného trestného činu.¹⁸¹

O obnově řízení rozhoduje správní orgán, který rozhodl v původním řízení v posledním stupni. Výsledkem řízení o obnově může být buď to, že správní orgán dojde k závěru, že nové skutečnosti nejsou dostatečné k obnově řízení a žádost o obnovu zamítne, nebo dojde k závěru, že jsou dány důvody pro obnovu řízení a tedy obnoví původní řízení. Původní rozhodnutí bude zrušeno a nahrazeno až vydáním nového rozhodnutí ve věci.¹⁸²

¹⁷⁸ Viz § 100 odst. 2 správního řádu.

¹⁷⁹ Viz § 100 odst. 1 správního řádu.

¹⁸⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 287 a 278.

¹⁸¹ Viz § 100 odst. 3 správního řádu.

¹⁸² KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 399.

Obnova řízení může být pro žadatele velmi užitečná v případě, že jeho žádosti o udělení státního občanství nebylo vyhověno. Prostřednictvím daného institutu však může také nastat situace, kdy bylo žadateli státní občanství uděleno, avšak později prostřednictvím obnovy řízení může o nabyté státní občanství i přijít. Dle § 39 zákona o státním občanství se obnova řízení o udělení státního občanství řídí podle ustanovení správního řádu. To znamená, že správní orgán může vydat nové rozhodnutí, které však již pro žadatele příznivé nebude, tj. že může tímto způsobem žádost o udělení státního občanství zamítnout.

Dle názoru autora této diplomové práce je zde však teoretický problém. Zrušením starého rozhodnutí a vydáním nového, zamítavého rozhodnutí, dojde u žadatele prakticky k pozbytí státního občanství. Tento problém je však dle názoru autora této diplomové práce vyřešen tak, že je původní rozhodnutí zrušeno od počátku, tj. že žadatel nikdy státní občanství nenabyl, tudíž ho nemůže ani pozbyt.

4.6.3. Přezkumné řízení

Přezkumné řízení je opravným prostředkem, který využívá správní orgán z moci úřední k přezkoumání pravomocného rozhodnutí. Jedná se výlučně o pravomoc správního orgánu, žadatel na zahájení přezkumného řízení nemá právní nárok, může však podat správnímu orgánu podnět k jejímu zahájení. Tuto pravomoc musí správní orgán uplatnit vždy povinně, pokud bude mít důvodné pochybnosti o tom, zda je vydané rozhodnutí v souladu s právními předpisy. Příslušným orgánem k zahájení a provedení přezkumného řízení je nadřízený toho správního orgánu, který přezkoumávané rozhodnutí vydal, v daném případě to tedy bude Ministr vnitra.¹⁸³

Zahájit přezkumné řízení lze do dvou měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán dozvěděl o důvodech pro zahájení přezkumného řízení, nejpozději však do jednoho roku od právní moci rozhodnutí ve věci.¹⁸⁴ Rozhodnutí o přezkumném řízení však může příslušný správní orgán vydat nejpozději do 15 měsíců od právní moci přezkoumávaného rozhodnutí.¹⁸⁵ Příslušný správní orgán může o přezkumném řízení buď rozhodnout tak, že řízení zastaví z důvodu, že (i) nedošlo k porušení žádných předpisů nebo (ii) k porušení předpisů došlo, avšak

¹⁸³ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 400 a 401.

¹⁸⁴ Viz § 96 odst. 1 správního řádu.

¹⁸⁵ Viz § 97 odst. 2 správního řádu.

zrušením rozhodnutí by došlo k větší újmě než újmě ve veřejném zájmu, nebo (iii) uplynula-li lhůta 15 měsíců k vydání rozhodnutí. Pokud však řízení nezastaví a dospěje k názoru, že k porušení předpisů došlo, pak přezkoumávané rozhodnutí zruší a vrátí jej k novému projednání Ministerstvu vnitra.¹⁸⁶ Dle názoru autora této diplomové práce by zrušení rozhodnutí o udělení státního občanství mělo mít účinky, tak jako u obnovy řízení, zpětně až k právní moci rozhodnutí o udělení státního občanství. Je to dáno zas z důvodu, že pokud by účinky zrušení působily pouze ke dni právní moci rozhodnutí o zrušení, pak by se fakticky jednalo o pozbytí státního občanství, které je však bez projevení vůle daného občana nepřípustné.

4.6.4. Správní soudnictví

Rozhodnutí, které nabylo právní moci, může být dále přezkoumané nejen správním orgánem postupy, které byly zmíněny výše, ale i správním soudnictvím. Nejedná se o typický opravný prostředek, neboť o přezkumu rozhodnutí rozhoduje správní soud podle soudního řádu správního.

Správní soudy poskytují ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob dle správního řádu a jiných zvláštních zákonů. Konkrétněji je pro žadatele relevantní, že správní soud rozhoduje o žalobě proti rozhodnutí a žalobě proti nečinnosti.¹⁸⁷

V minulosti správní soudy zastávaly názor, že pokud žadatel nemá právní nárok na udělení státního občanství, pak nemůže zamítavé rozhodnutí mít negativní vliv na jeho práva, v takovém případě tedy žadatel nemá ani nárok na přezkum takového rozhodnutí prostřednictvím správního soudnictví.¹⁸⁸ Později však správní soudy dospěly k názoru, že výsledkem správního řízení o udělení státního občanství je rozhodnutí ve smyslu § 65 soudního řádu správního a jedná se tedy o rozhodnutí, ve kterém je rozhodováno o veřejných subjektivních právech žadatele, soudní přezkum takového rozhodnutí je tedy přípustný.¹⁸⁹

Zákon o státním občanství upravuje soudní přezkum rozhodnutí o udělení státního občanství ve svém § 26, kterým stanoví, že proti zamítavému rozhodnutí

¹⁸⁶ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 403.

¹⁸⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 375.

¹⁸⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 6 A 77/97-8 ze dne 29. 12. 1997.

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 31/2005-78 ze dne 4. 5. 2006.

z důvodu shledání, že je žadatel bezpečnostní hrozbou státu, je soudní přezkum vyloučen. K problematice daného ustanovení se autor této diplomové práce vyjadřuje blíže v kapitole 3.2.2. této diplomové práce.

Žalobu pro rozhodnutí správního orgánu může podat žadatel do dvou měsíců od doručení rozhodnutí Ministra vnitra o rozkladu. Je to dáno tím, že aby byla žaloba přípustná, musí žadatel vyčerpat všechny řádné opravné prostředky v řízení před správním orgánem, tedy musí včas podat proti zamítnutí žádosti rozklad.¹⁹⁰ Pokud správní soud shledá žalobu žadatele důvodnou, pak může rozhodnutí o zamítnutí žádosti zrušit pro jeho nezákonnost nebo pro vady řízení a vrátit věc správnímu orgánu zpět k novému projednání, jinak žalobu pro nedůvodnost zamítne.¹⁹¹

Žalobu proti nečinnosti správního orgánu může žadatel podat ke správnímu soudu pouze v případě, že vyčerpal všechny prostředky k ochraně proti nečinnosti před správním orgánem, tj. pokud bezvýsledně využil institut ochrany proti nečinnosti dle správního řádu. Žalobu může žadatel podat do jednoho roku ode dne, kdy ve věci marně uplynula lhůta pro vydání rozhodnutí.¹⁹² Pokud správní soud shledá žalobu důvodnou, pak může správnímu orgánu uložit povinnost vydat rozhodnutí o žádosti a vysloví k tomu přiměřenou lhůtu.¹⁹³

4.7. Náklady řízení

Za udělení státního občanství musí žadatel zaplatit správní poplatek dle zákona o správních poplatcích. V případě zletilého žadatele se hradí správní poplatek ve výši 2.000,- Kč s tím, že správní orgán může z důvodu hodného zvláštního zřetele snížit tento poplatek až na 500,- Kč.¹⁹⁴ Pokud je žadatel nezletilou osobou nebo azylantem, pak je správní poplatek ve výši 500,- Kč s tím, že správní orgán může z důvodu hodného zvláštního zřetele snížit tento poplatek až na 100,- Kč.¹⁹⁵ Tento poplatek se platí pouze za udělení státního občanství,

¹⁹⁰ Viz § 68 a § 72 odst. 1 soudního řádu správního.

¹⁹¹ Viz § 78 soudního řádu správního.

¹⁹² Viz § 79 odst. 1 a § 80 odst. 1 soudního řádu správního.

¹⁹³ Viz § 81 soudního řádu správního.

¹⁹⁴ Položka č. 8 písm. l) a zmocnění k dané položce 8 zákona o správních poplatcích.

¹⁹⁵ Položka č. 8 písm. m) a n) a zmocnění k dané položce 8 zákona o správních poplatcích. Alespoň to tak umožňoval zákon o správních poplatcích do novely zákona v roce 2018, kdy bylo v daném zmocnění písmeno l), m), n) změněno na písmeno k), l), m) - což by znamenalo, že momentálně může správní orgán snížit poplatek u zletilé FO z 2000,- až na 100,- Kč, u nezletilé z 500,- na 100,- Kč a u azylanta již ponížít poplatek nemůže. Jedná se však o legislativní chybu a praxe se pořád tváří, že vše funguje tak, jak fungovalo před novelou.

pokud správní orgán žadateli nevyhoví, pak žadatel žádný správní poplatek neplatí. S tím souvisí i to, že žadatel platí daný poplatek až po vydání pozitivního rozhodnutí o žádosti.¹⁹⁶ Pokud je podávána společná žádost, pak je třeba, aby každý ze žadatelů zaplatil daný poplatek zvlášť, protože se vydává pro každého žadatele samostatná listina o udělení státního občanství.¹⁹⁷

Pro žadatele jsou dále relevantní náklady, které vynaložil pro doložení všech příloh, které se k žádosti musí dle zákona o státním občanství připojit. Pokud má žadatel povinnost prokázat znalost českého jazyka a českých reálií, pak musí k nákladům dále připočítat i poplatek za konání zkoušky z českého jazyka ve výši 3.300,- Kč a poplatek za konání zkoušky z českých reálií ve výši 1.600,- Kč.¹⁹⁸

Potvrzení, že žadatel nemá v evidenci daní u orgánů Finanční správy ani orgánů Celní správy České republiky evidován nedoplatek, je vydáváno také za správní poplatek, a to ve výši 100,- Kč za každé z takových potvrzení.¹⁹⁹ K nákladům pak žadatel musí připočítat i individuální náklady za opatření úředně ověřených překladů zákonem požadovaných příloh, pokud jsou takové přílohy v jiném než českém nebo slovenském jazyce, náklady za úředně ověřené podpisy, pokud je takový podpis zákonem vyžadován, nebo náklady na jiné ověření listin.²⁰⁰ Výše těchto nákladů se pak odvíjí individuálně na základě toho, jaký ceník má příslušný překladatel a kolik případně listin žadatel potřebuje ověřit.

Pokud se žadatel bude chtít bránit proti rozhodnutí prostřednictvím správního soudnictví, pak musí zaplatit soudní poplatek. Za podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu musí zaplatit poplatek ve výši 3.000,- Kč, případně za žalobu proti nečinnosti správního orgánu musí zaplatit poplatek ve výši 2.000,- Kč.²⁰¹

¹⁹⁶ KÖRBL, Hugo. § 17 [Krajský úřad]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 138.

¹⁹⁷ KANDALEC, Pavel. Naturalizace v České republice. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 190.

¹⁹⁸ Viz kapitola 3.2.5. této diplomové práce.

¹⁹⁹ Viz kapitola 4.3.3. této diplomové práce.

²⁰⁰ Viz kapitola 4.3. této diplomové práce.

²⁰¹ Viz Položka č. 18 odst. 2 písm. a) a d) příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

4.8. Přestupky

Dle zákona o státním občanství se může žadatel v řízení o udělení státního občanství dopustit přestupku.²⁰² O přestupku se vede samostatné řízení, které je upraveno hlavně zákonem o odpovědnosti za přestupky²⁰³ a správním řádem. Přestupkem se rozumí společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.²⁰⁴ Protiprávností se pak rozumí jednání právem nedovolené, resp. právním řádem zakázané. Společenská škodlivost daného jednání pak představuje materiální stránku přestupku, která je jakýmsi korektivem pro formální stránku přestupku, kde se zkoumá intenzita daného protiprávního jednání. Nejdůležitějším znakem přestupku je však jeho formální stránka, kterou je výslovné označení daného protiprávního jednání za přestupek.²⁰⁵

Zákon o státním občanství ve svém § 63 odst. 1 označuje za přestupek takové jednání, kterým žadatel o udělení státního občanství uvede nepravdivý nebo neúplný údaj o své bezúhonnosti v čestném prohlášení.²⁰⁶ Za takový přestupek může správní orgán udělit žadateli pokutu až do výše 20.000,- Kč.²⁰⁷

Jako další přestupek pak zákon o státním občanství uvádí jednání žadatele nebo zákonného zástupce či opatrovníka jednajícího za dítě jeho jménem v řízení o nabytí státního občanství, které spočívá v uvedení nepravdivých nebo neúplných údajů nebo zatajení informací, které mohou mít zásadní vliv na rozhodnutí o žádosti. Za takový přestupek může správní orgán uložit pokutu až ve výši 50.000,- Kč.²⁰⁸

V daném přestupkovém řízení bude k rozhodování místně příslušným Ministerstvo vnitra. Při určování výše pokuty pak Ministerstvo vnitra bude přihlížet k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem, k povaze a závažnosti přestupku či k osobním poměrům jednající osoby.²⁰⁹ Dále je také brát i v úvahu,

²⁰² Viz § 63 zákona o státním občanství.

²⁰³ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁴ Viz § 5 zákona o odpovědnosti za přestupky.

²⁰⁵ KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 251 až 253.

²⁰⁶ Čestným prohlášením se rozumí prohlášení žadatele o bezúhonnosti dle § 19 písm. e) zákona o státním občanství.

²⁰⁷ Viz § 63 odst. 2 zákona o státním občanství.

²⁰⁸ Viz § 63 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o státním občanství.

²⁰⁹ KÖRBL, Hugo. § 63 [Přestupky]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České

že žadatel tímto dá jasně najevo, že nespĺňuje podmínku sociální integrace a tedy to může být jasným znamením pro správní orgán, že by měl žádost o udělení státního občanství zamítnout.

5. Pozbývání státního občanství

Pozbytí státního občanství znamená, že osoba, která byla občanem daného státu, již tímto občanem nebude a bude se na ní pohlížet jako na cizince. Právní řády jednotlivých států vymezují širokou škálu způsobů jak státní občanství pozbýt, tyto způsoby pak lze rozdělit do celkem dvou kategorií. První kategorií je pozbývání státního občanství v souvislosti s nabytím občanství nového. Druhou kategorií pak je pozbytí státního občanství bez vazby na nabytí občanství nového. Dále se pozbytí státního občanství rozlišuje na to, zda dochází k pozbytí státního občanství na základně projevení vůle daného občana, anebo na základně vůle státu bez ohledu na vůli občana.²¹⁰

Co se týče úpravy pozbývání státního občanství v České republice, pak je zde striktní pravidlo, že občan nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství, které je dokonce dáno přímo Ústavou.²¹¹ Danému pravidlu pak přispívá i změna právní úpravy nabývání a pozbývání státního občanství.

V zákoně o nabývání a pozbývání státního občanství, který byl účinný do konce roku 2013, totiž mohla osoba pozbýt státní občanství i v případě, kdy jen nabyla státní občanství cizího státu.²¹² Nabytí cizího státního občanství totiž bylo považováno jako projev vůle k pozbytí dosavadního občanství České republiky, i přes to, že daný občan takovou vůli nikdy nechtěl projevit. K dané problematice se vyjádřil i Ústavní soud, který se vyjádřil k danému ustanovení i v souvislosti s článkem 12 Ústavy: *„Tento článek však reaguje zejména na instituci odnětí státního občanství z doby před listopadem 1989 a snaží se ústavně právní úpravou takovému zásahu do práv občana zabránit. Účelem ústavního příkazu zakotveného v článku 12 odstavci 2 Ústavy tedy bylo a je vyloučení možnosti, aby zákonodárce vytvořil takovou právní úpravu, která by zbavení státního občanství koncipovala jako sankci za eventuální protiprávní jednání občana. Tato koncepce je plně v souladu s myšlenkou článku 15 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv, který stanoví, že nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit. V souzené věci však napadený § 17 zákona č. 40/1993 Sb. sleduje jiný cíl, jestliže předpokládá, že občan vyvinul vlastní*

²¹⁰ Emmert, F. Česká republika a dvojí občanství. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 10 až 13.

²¹¹ Viz článek 12 odst. 2 Ústavy.

²¹² Viz § 17 zákona o nabývání a pozbývání státního občanství.

*iniciativu cizí státní občanství získat. Z tohoto hlediska nejde u občana o zbavení státního občanství, nýbrž o ztrátu státního občanství získáním občanství jiného státu.*²¹³

V zákoně o státním občanství, který nahrazuje úpravu zákona o nabývání a pozbytování státního občanství, se nově totiž upravuje pouze pozbytí státního občanství pouze na základě projevu vůle daného občana. Tím se právní úprava v České republice významně změnila tím, že již v žádném případě nemůže dojít k pozbytí státního občanství, aniž by to daný občan sám jasně a zřetelně chtěl.²¹⁴

Podmínka projevení vlastní vůle k pozbytí státního občanství se však v právním řádu České republiky zároveň doplňuje se zásadou předcházení bezdomovectví, která vyplývá z Úmluvy o omezení případů bezdomovectví, ke které přistoupila Česká republika v roce 2002.²¹⁵ Z této zásady vyplývá mimo jiné povinnost členských států podmínit možnost pozbytí státního občanství pouze pro ty osoby, které mají jiné státní občanství nebo chtějí jiné státní občanství nabýt.²¹⁶ Tato zásada je důležitá především z toho důvodu, že pokud osoba nemá žádné občanství, pak postrádá spousty práv souvisejících s daným občanstvím a také související ochranu, kterou stát svým občanům poskytuje, proto je důležité takovým situacím předcházet.

5.1. Řízení o pozbytí státního občanství

Řízení o pozbytí státního občanství upravuje zákon o státním občanství ve svém § 40. Pokud chce osoba pozbýt občanství České republiky, pak musí splnit tyto podmínky: (i) musí učinit prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky, (ii) musí se trvale zdržovat v cizině, (iii) není v České republice přihlášen k trvalému pobytu a (iv) je zároveň občanem cizího státu nebo žádá o nabytí státního občanství cizího státu a dané prohlášení o pozbytí státního občanství činí v souvislosti s nabytím tohoto cizího občanství.²¹⁷ Tyto podmínky musí daná osoba splnit současně a jde o taxativní výčet.

²¹³ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl.ÚS 5/95 ze dne 8. 11. 1995.

²¹⁴ KÖRBL, Hugo. § 40 [Pozbývání státního občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 225.

²¹⁵ Sdělení č. 43/2002 Sb. m. s., o přístupu České republiky k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví (dále jen „Úmluva o omezení případů bezdomovectví“).

²¹⁶ Článek 7 Úmluvy o omezení případů bezdomovectví.

²¹⁷ Viz § 40 odst. 1 zákona o státním občanství.

Prohlášení o vzdání se státního občanství musí osoba podat k zastupitelskému úřadu České republiky vykonávajícím působnost pro stát, ve kterém se daná osoba trvale zdržuje, nebo pro stát, o jehož státní občanství daná osoba žádá. Zastupitelský úřad pak dané prohlášení zašle krajskému úřadu příslušnému podle posledního trvalého pobytu dané osoby na území České republiky, a to do 15 dnů od podání daného prohlášení. Pokud však daná osoba nikdy neměla trvalý pobyt na území České republiky, pak dané prohlášení zašle zastupitelský úřad k Úřadu městské části Prahy 1. Prohlášení dále lze podat přímo u příslušného krajského úřadu nebo případně u Úřadu městské části Prahy 1.²¹⁸ Podáním prohlášení se řízení o pozbytí státního občanství zahajuje.

K prohlášení o vzdání se státního občanství musí dále osoba připojit doklad prokazující pobyt v cizině a doklad o nabytí státního občanství nebo doklad prokazující příslibení nabytí cizího státního občanství.²¹⁹ Dále je daná osoba povinna prokázat, že je českým občanem, a to prostřednictvím některých z listin, které jsou uvedeny v § 41 zákona o českém občanství. Pro samotné prohlášení pak lze využít formuláře, který je dostupný u krajského úřadu či zastupitelského úřadu České republiky, nevyužití takového formuláře však nemůže být důvodem pro odmítnutí prohlášení, neboť povinnost pro použití formuláře není žádným právním předpisem stanovena.²²⁰

Do prohlášení o vzdání se státního občanství lze zahrnout i dítě. V takovém případě se musí splnit stejné požadavky jako u žádosti o udělení státního občanství zahrnující dítě.²²¹

V řízení o pozbytí státního občanství rozhoduje ve věci samé příslušný krajský úřad. Vzhledem k tomu, že zákon o státním občanství nestanovuje k vydání rozhodnutí žádnou speciální lhůtu, pak se subsidiárně použije ustanovení správního řádu. Z toho důvodu tedy platí, že krajský úřad musí o pozbytí občanství rozhodnout bez zbytečného odkladu, případně pokud to není možné,

²¹⁸ Viz § 40 odst. 3 zákona o státním občanství.

²¹⁹ Viz § 40 odst. 2 zákona o státním občanství.

²²⁰ KÖRBL, Hugo. § 40 [Pozbývání státního občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 226.

²²¹ Viz kapitola 4.3. této diplomové práce.

pak ve lhůtě 30 dnů od zahájení řízení s tím, že danou lhůtu lze prodloužit o dalších 30 dnů.²²²

V případě, že příslušný správní orgán s pozbytím státního občanství souhlasí, pak dané osobě vydá doklad o pozbytí státního občanství České republiky, pokud je daná osoba již občanem jiného státu. Pokud však daná osoba teprve o občanství cizího státu žádá, pak správní orgán vydá doklad o tom, že daná osoba státní občanství České republiky pozbyde dnem, kdy předloží doklad o tom, že nabyla cizí státní občanství. Pokud dojde k pozbytí státního občanství druhým uvedeným způsobem, pak může daná osoba dodatečně požádat o vydání dokladu o pozbytí státního občanství České republiky s tím, že se tam pouze deklaratorně uvede datum, kdy došlo k pozbytí státního občanství.²²³

Pokud správní orgán s pozbytím souhlasit nebude, resp. nebudou splněny zákonné podmínky pro pozbytí státního občanství, pak vydá zamítavé rozhodnutí. Proti danému rozhodnutí se lze bránit stejným způsobem jako proti zamítnutí žádosti o udělení státního občanství s tím rozdílem, že místo rozkladu lze podat odvolání, protože ve věci nerozhoduje Ministerstvo vnitra, ale krajský úřad.²²⁴

²²² KÖRBL, Hugo. § 40 [Pozbývání státního občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 228.

²²³ KÖRBL, Hugo. § 40 [Pozbývání státního občanství]. In: KÖRBL, Hugo. Zákon o státním občanství České republiky. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 229.

²²⁴ Více k opravným prostředkům v kapitole 4.6. této diplomové práce.

Závěr

Pojem státní občanství se v zákoně nijak nedefinuje. Definici však poskytuje soudní praxe a odborná literatura, podle které se jedná o osobní právní poměr mezi fyzickou osobou a státem, který je zpravidla trvalý a neomezený. Obsahem tohoto právního poměru jsou pak zejména práva a povinnosti, které značně zlepšují postavení daného občana. Těmito právy se rozumí zejména právo na svobodný vstup na území České republiky, zákaz nucení k opuštění území, právo zakládat a sdružovat se v politických stranách a hnutích, právo volit a být volen, právo na bezplatné vzdělání a také právo vykonávat některá specifická povolání.

Státní občanství lze nabýt různými způsoby. Nejčastějším způsobem je nabývání státního občanství narozením. Dalšími způsoby jsou nabývání státního občanství určením otcovství, osvojením, nalezením, prohlášením, svěřením do náhradní péče a udělením.

Nabytí státního občanství udělením se odborně také nazývá jako naturalizace. Jedná se o formalizované správní řízení, které se zahajuje na žádost, a jejím výsledkem je rozhodnutí. Na udělení státního občanství však žadatel nemá právní nárok, kladné vyřízení žádosti závisí na splnění zákonných podmínek a hlavně na správním uvážení příslušného správního orgánu. Podmínky jsou taxativně vyjmenované v zákoně o státním občanství, konkrétněji jde o podmínku integrace do české společnosti, absence bezpečnostní hrozby žadatele pro Českou republiku, trvalý pobyt na území České republiky, trestněprávní bezúhonnost, prokázání zdrojů svých příjmů, určitá délka trvalého pobytu, znalost českého jazyka a českých reálií, plnění povinností vyplývajících z vybraných právních předpisů a nezatěžování sociálního systému. Nesplnění posledních čtyř vyjmenovaných podmínek však může správní orgán žadateli prominout.

Řízení o udělení státního občanství se zahajuje doručením žádosti na příslušný krajský úřad, který má za úkol posoudit splnění náležitostí žádosti a do 30 dnů od jejího podání musí tento správní orgán žádost doručit Ministerstvu vnitra, který je v daném řízení příslušný k vydání rozhodnutí. Žádost musí být v českém nebo slovenském jazyce, musí z ní být zřejmé, kdo žádost činí, jaké věci se týká, čeho se žadatel domáhá, musí být adresována Ministerstvu vnitra a

podepsána žadatelem. Důležité je také uvést, na jaké adrese se žadatel zdržuje, a to z důvodu doručování případných výzev a rozhodnutí. Z žádosti musí pak být také patrné, zda žadatel žádá o prominutí některých ze zákonných podmínek. K žádosti musí žadatel dále připojit povinné přílohy, kterými jsou rodný list, doklady prokazující splnění všech zákonných podmínek a pokud byl žadatel v manželství, pak ještě oddací list, případně doklad o rozvodu manželství nebo úmrtí list manžela. Pokud jsou tyto přílohy v cizím jazyce, pak musí k nim žadatel vyhotovit úředně ověřený překlad do českého jazyka. Některé z příloh může správní orgán prominout, pokud by jeho opatření bylo spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

Ministerstvo vnitra musí o žádosti rozhodnout ve lhůtě 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena, pokud tedy krajský úřad doručí žádost Ministerstvu vnitra na konci lhůty k doručení, pak by měl žadatel čekat na rozhodnutí o žádosti maximálně 210 dnů. Dle správní praxe je však dodržení této lhůty vnímáno spíše jako výjimka a žadatel musí čekat na vyřízení žádosti přibližně jeden rok. Pokud správní orgán žádosti vyhoví, pak o tom informuje krajský úřad, který by měl neprodleně poté informovat žadatele a vyzvat ho k dostavení se ke složení státoobčanského slibu a převzetí listiny o udělení státního občanství České republiky. Pokud žadatel vezme svoji žádost zpět, žádost nebude mít povinné náležitosti a žadatel jí nedoplní, žadatel nezaplatil ve stanovené lhůtě správní poplatek, žádost je zjevně nepřijatelná nebo bezpředmětná, žadatel zemřel, nebo byla žádost již zahájena u jiného správního orgánu, pak správní orgán řízení zastaví a o žádosti již dále nerozhoduje.

Pokud Ministerstvo vnitra shledá, že žadatel nesplňuje zákonné podmínky k udělení žádosti, pak žádost zamítne. Proti tomuto rozhodnutí se může žadatel bránit prostřednictvím podání rozkladu, návrhu na obnovu řízení, návrhu na zahájení přezkumného řízení nebo prostřednictvím správního soudnictví. Případně může po uplynutí dvou let podat novou žádost.

Pozbýt státní občanství může občan pouze projevením svojí vůle ve formě prohlášení o vzdání se státního občanství. K tomu musí dále občan splňovat podmínku, že se musí trvale zdržovat v cizině, nemít trvalý pobyt v České republice a mít cizí státní občanství, případně o něj aktivně usilovat.

Resumé

The aim of this thesis is to analyse Czech legislation regulating a Czech nationality. The analysis is based on professional literature, Czech legislation, and judicial decisions. The main aim of this thesis is to inform a reader of this thesis about the concept of the Czech nationality and the acquisition by naturalization and loss of the nationality loss of the Czech republic.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter is about the concept of the Czech nationality, the definition of nationality, sources of the relevant legislation and human rights in relation to the acquisition of the Czech nationality. The second chapter deals with the methods of the acquisition of the Czech nationality.

The main part of the thesis is included in the third and fourth chapters. The third chapter deals with the acquisition of the Czech nationality by naturalization. This chapter has analysed the definition of naturalization, the conditions to success of the naturalization, remission of these conditions and special forms of naturalization.

The fourth chapter deals with the process of naturalization. In particular, it deals with the requirements of the application and its annexes, the end of the process and the methods of the defence against the negative decision.

The fifth chapter deals with the loss of the Czech nationality and the process of this loss.

Použitá literatura

Odborná literatura

ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR.* Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2.

EMMERT, František. *Česká republika a dvojí občanství.* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 130 s. ISBN 978-80-7400-284-7.

EMMERT, František. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti.* 1. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 216. ISBN 978-80-7502-163-2.

JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář.* 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1047.

KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 244. ISBN 978-80-7598-062-5.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo. Obecná část.* 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 536 s. ISBN 978-80-7400-727-9.

Körbl, H. *Zákon o státním občanství České republiky. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 331 s. ISBN 978-80-7400-736-1.

KULOGLIJA PODIVÍNOVÁ, Martina. *K otázce státního občanství restituentů. Právní rozhledy.* 2013, č. 13-14, s. 474-476.

HÁCHA, Emil. *Slovník veřejného práva československého. Svazek II. Reprint původního vyd.* Praha: Eurolex Bohemia, 2000. vii, 1202. ISBN 80-902752-6-5.

HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. *Právní slovník.* 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část.* 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 599. ISBN 978-80-7400-624-1.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol.: *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s. ISBN 978-80-7400-503-9.

WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL aj. *Listina základních práv a svobod: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-7-18]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

Právní předpisy a mezinárodní smlouvy

Rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/584/JHA ze dne 13. 6. 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy

Úmluva č. 43/2002 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví.

Úmluva č. 76/2004 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o státním občanství

Úmluva č. 108/2004 Sb. m. s., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti

Smlouva o fungování Evropské unie. úř. věst. C 326, 26. 10. 2012

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (kompetenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajištění (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a změně některých zákonů

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

Rozhodnutí č. 1/2013 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013

Vyhláška č. 72/1962 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o státním občanství vdaných žen

Vyhláška č. 95/1974 Sb., ministra zahraničních věcí o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace

Sdělení č. 43/2002 Sb. m. s., o přístupu České republiky k Úmluvě o omezení případů bezdomovectví

Vyhláška č. 433/2013 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky

Vyhláška č. 191/2014 Sb., o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), č. 186/2013 Dz

Soudní judikatura

Rozsudek Soudního dvora EU sp. zn. C-575/16 ze dne 15. 3. 2018

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 3/94 ze dne 12. 7. 1994

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 9/94 ze dne 13. 9. 1994

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 5/95 ze dne 8. 11. 1995

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 33/96 ze dne 4. 6. 1997

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 5/16 ze dne 11. 10. 2016

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 39/17 ze dne 2. 7. 2019

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 31/2005 ze dne 4. 5. 2006

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 32/2005-51 ze dne 7. 6. 2006

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 39/2009-81 ze dne 20. 8. 2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. As 73/2009 ze dne 24. 6. 2010

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 9/2011-58 ze dne 29. 9. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 As 142/2013 ze dne 30. 1. 2014

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 136/2015-33 ze dne 30. 6. 2015

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 As 84/2017-27 ze dne 10. 1. 2018

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 138/2017 - 31 ze dne 7. 2. 2018

Rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 6 A 77/97-8 ze dne 29. 12. 1997

Elektronické zdroje

Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik. *Udělení státního občanství České republiky* [online]. mvcr.cz [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

Ministerstvo vnitra. *Poskytnutí informace - statistické údaje k nabytí a pozbytí státního občanství ČR* [online]. mvcr.cz [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/poskytnuti-informace-statisticke-udaje-k-nabyti-a-pozbyti-statniho-obcanstvi-cr.aspx>